

12

2011

ročník 63

čtenář

M Ě S Í Č N Í K P R O K N I H O V N Y

Cena 40 Kč

OBSAH

- 423** _____ **Třikrát o dobrovolnictví**
 – Z konference *Rozmanitý svět dobrovolníků*
 > Vladimíra Buchtová
 – **Základní modely právního ukotvení dobrovolnictví**
 > Jan Hloušek
 – **Dobrovolníci mezi knihami a ulicemi města**
 > Vladimíra Buchtová
- 430** _____ **Půjčování filmů na DVD v českých knihovnách** > Aleš Brožek
- 431** _____ **Setkání bibliografů v Jihlavě** > Jiří Mika
- 432** _____ **Pestrý rok v Oddělení pro děti Městské knihovny Loket**
 > Klára Rozsypalová
- 434** _____ **REGIONÁLNÍ FUNKCE V PRAXI**
 – **Dnes se představuje Plzeňský kraj**
Plzeňský kraj a jeho knihovny > Hana Hendrychová
Klatovská knihovna – centrum milovníků kultury
 > Zdeňka Buršíková
Městská knihovna v Kralovicích už má dostatek místa
 > Milena Václavíková
Víte, co je KIDD? Minulost a současnost knihovny Sušice
 > Anna Ježková
- 440** _____ **Trénování paměti v knihovnách** > Dana Steinová
- 446** _____ **Zpřístupňování šedé literatury** > Vladimíra Švorcová
- 447** _____ **PO KOM SE JMENUJE?**
- 448** _____ **ZE ZAHRAŇIČÍ**
Do knihovny... aneb Na začátku byl sen > Gabriela Futová
- 450** _____ **Rožmberkové v literatuře** > Ivo Kareš
- 451** _____ **Na návštěvě v Rýmařově** > Rostislav Blecha
- 453** _____ **Co najdete na webu Knihovny města Hradce Králové?**
 > Kateřina Hubertová, Petra Landsmannová
- 454** _____ **Z KNIHOVEN...**
- 455** _____ **LETEM MEDIÁLNÍM SVĚTEM KNIHOVEN**
- 456** _____ **ZUZANA HELINSKY ODPOVÍDÁ (NEJEN) ZE ŠVÉDSKA**
- 457** _____ **ZE SVĚTA**
- 458** _____ **NOVINKY Z FONDU KNIHOVNY KNIHOVNICKÉ LITERATURY
 NÁRODNÍ KNIHOVNY ČR**
 _____ **PŘEDSTAVUJEME SVÉ LOGO**
 _____ **REJSTŘÍK 2011**

Středočeský kraj

Vydává:

Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
 příspěvková organizace Středočeského kraje,
 ul. Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno

Evid. č. časopisu MK ČR E 485 ISSN 0011-2321

Šéfredaktorka: Mgr. Lenka Šimková

Redaktorka: Olga Vašková

Grafická úprava a sazba: Kateřina Bobková

Redakce, inzerce a objednávky na předplatné přijímá:

Středočeská vědecká knihovna v Kladně,

Gen. Klapálka 1641, 272 01 Kladno,

tel.: 312 813 154 (Lenka Šimková),

312 813 138 (Olga Vašková)

e-mail: ctenar@svkkl.cz, ctenar.vaskova@svkkl.cz,

redakcectenare@centrum.cz

Redakční rada:

PhDr. Jiřina Kádnerová (předsedkyně),

PhDr. Ladislav Kurka, Ing. Jiří Mika, Mgr. Petra Miturová,

PhDr. Vít Richter, Mgr. Renáta Salátová,

PhDr. Vladimíra Švorcová

Tisk: T. A. Print, s. r. o., Opatovická 18, 110 00 Praha 1

Distribuce:

Rozšiřují též společnosti holdingu PNS a.s. – drobný prodej;

MONITOR CZ, s.r.o.; SUWECO CZ s.r.o.;

B. Welemínová – PERIODIKA.

Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím poštovní
 přepravy Praha čj. 1371/1994 ze dne 20. 6. 1994

Podávání novinových zásilek bylo povoleno

Českou poštou, s.p. OZSeČ Ústí nad Labem,

dne 21. 1. 1998, j.zn. P-327/98

Předplatné pro Slovensko: L. K. PERMANENT spol. s r.o.,

Hattalova č. 12, 831 03 Bratislava, tel.: 00421 249 111 203

e-mail: herslova@lkpermanent.sk

Cena jednoho čísla 1,992 EUR, roční předplatné 22,572 EUR

(dvojčíslu 2,656 EUR); cena jednoho čísla 40 Kč,

roční předplatné 460 Kč (dvojčíslu 60 Kč)

Časopis vychází s podporou dotace z programu MK ČR

Knihovna 21. století

Vydavatel si vyhrazuje právo zveřejnit publikované

materiály i na internetu.

Číslo odevzdáno k tisku 7. 12. 2011

Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

FROM THE CONTENTS

- > Three articles on volunteering |423
 - From the Diverse World of Volunteers Conference *Vladimíra Buchtová*
 - Basic models for the legal enshrinement of volunteering *Jan Hloušek*
 - Volunteers between the books and the streets *Vladimíra Buchtová*
- > Loaning DVD films in Czech libraries *Aleš Brožek* |430
- > Bibliographers' meeting in Jihlava *Jiří Mika* |431
- > A varied year at the Loket Municipal Library Children's Department *Klára Rozsypalová* |432
- > REGIONAL FUNCTIONS IN PRACTICE:
 - Today we present the Plzeň region |434
 - The Plzeň region and its libraries *Hana Hendrychová*
 - Klatovy Library – a centre for culture lovers *Zdeňka Buršíková*
 - Kralovice Municipal Library now has enough space *Milena Václavíková*
 - Do you know what KIDD is? Sušice Library yesterday and today *Anna Ježková*
 - Memory training at libraries *Dana Steinová* |440
 - Providing access to grey literature *Vladimíra Švorcová* |446
 - NAMED AFTER WHOM? (summary) |447
 - FROM ABROAD: To the library... or:
 - In the beginning there was the dream *Gabriela Futová* |448
 - Rožmberks in literature *Ivo Kareš* |450
 - Visiting Rýmařov *Rostislav Blecha* |451
 - From the libraries |454
 - Regular features
 - PRESENTING OUR LOGO (summary)
 - INDEX OF NAMES 2011

AUS DEM INHALT

- > Dreimal über Ehrenamt |423
 - Aus der Konferenz *Die mannigfache Welt der Freiwilligen* *Vladimíra Buchtová*
 - Die gesetzliche Modelle der Rechtsverankerung der Freiwilligenarbeit *Jan Hloušek*
 - Freiwilligen zwischen Bücher und Straßen *Vladimíra Buchtová*
- > DVD Verleih in tschechischen Bibliotheken *Aleš Brožek* |430
- > Ein Treffung der Bücherkenner in Jihlava *Jiří Mika* |431
- > Ein buntes Jahr in der Kinderabteilung der Stadtbibliothek in Loket *Klára Rozsypalová* |432
- > REGIONALE FUNKTION IM PRAXIS:
 - Heute stellt sich die Region Pilsen vor |434
 - Die Region Pilsen und ihre Bibliotheken *Hana Hendrychová*
 - Klattau Bibliothek – das Zentrum der Kulturliebhaber *Zdeňka Buršíková*
 - Die Stadtbibliothek in Kralovice hat schon genug Platz *Milena Václavíková*
 - Wissen Sie was KIDD ist? Vergangenheit und Gegenwart der bibliothek in Sušice *Anna Ježková*
 - Gedächtnistraining in Bibliotheken *Dana Steinová* |440
 - Zugriff auf Graue Literatur *Vladimíra Švorcová* |446
 - NACH WEM WIRD SIE GENANNT? (die Übersicht) |447
 - AUS DEM AUSLAND: In die Bibliothek... oder am Anfang gab es einen Traum *Gabriela Futová* |448
 - Rosenberg in der Literatur *Ivo Kareš* |450
 - Auf Besuch in Rýmařov *Rostislav Blecha* |451
 - Aus den Bibliotheken |454
 - Ständige Spalten
 - WIR STELLEN UNSER LOGO VOR (die Übersicht)
 - DAS NAMENVERZEICHNIS 2011

MICHAL ČIHLÁŘ > *Zátíší s andulkami* (detail), 9ti barevný linoryt, 57,5x45 cm, 1989

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, poslední číslo Čtenáře letošního roku, které držíte v rukou, vznikalo v době ještě poměrně málo hektické, před první adventní nedělí. Přesto se počáteční náznaky blížících se vánočních svátků již nedaly, zejména ve větších městech, přehlédnout. Chystaly se vánoční stromy k slavnostnímu rozsvícení, vánoční trhy a stánky a v obchodech byly vyzdobené výlohy již samozřejmostí. Ani knihovnám se předvánoční nálada určitě nevyhýbá, a i když konec roku přináší mnoho pracovních starostí, na své čtenáře knihovníci nezapomínají. Jednou z akcí, která již získává tradiční nádech, je *Den pro dětskou knihu*, který letos na konci listopadu proběhl již popáté. Věřím, že do redakce zajímavé příspěvky o tom, jak jste jej prožili třeba ve vaší knihovně, doputují.

Že jsou knihovníci, ale samozřejmě zejména knihovnice zručné také v rukodělné činnosti, je díky mnoha pořádaným aktivitám v knihovnách známý fakt. Ke konci loňského roku byl však navíc podpořen vznikem samostatné sekce SKIP ČR – Klubu tvořivých knihovníků. Ti letos připravili v prvním prosincovém dni Vánoční jarmark v Klementinu. Redakce Čtenáře se na tuto akci v době vzniku tohoto sloupku chystá, takže ti, kteří se do Prahy nedostanou, budou mít možnost si alespoň přečíst mini-reportáž v některém z dalších čísel.

Ale to už jsme v roce 2012... A můžeme snad prozradit, že vás jako každý rok čekají novinky jak v grafickém, tak obsahovém pojetí Čtenáře. Což znamená, že jsme pro náš časopis připravili nový kabátek i některé rubriky. Tentokrát ale nebudu příliš konkrétní, aby nebyla nouze o překvapení.

Prosincové číslo má však ještě skladbu tradiční. Najdete v něm rubriku o regionálních funkcích, ve které se představuje Plzeňský kraj. Nechybí ohlednutí za některými zajímavými semináři a projekty, přičemž jeden z nich, velmi inspirující, pochází od slovenských kolegů. Téma jsme věnovali fenoménu dobrovolnictví, a to při příležitosti končícího Evropského roku dobrovolnictví. Ale to již na další stránce...

Naše vánoční přání najdete uvnitř čísla, proto přejí snad už jen příjemné čtení...

Lenka Šimková

Ministerstvo kultury ČR vydalo **novelu Metodického pokynu Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky**, č. j.: MK 59158/2011. Metodický pokyn (standard VKIS) najdete ke stažení na http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/01_LegPod/MethodVKIS_2011.htm a bude publikován v lednovém čísle Čtenáře k dalšímu využití. Standard definuje „dobrou“ veřejnou knihovnu, je rozšířen o řadu nových indikátorů. Můžete si ověřit, zda je vaše knihovna splňuje, informovat o dokumentu své zřizovatele či provozovatele.

Knihovnám jsou nyní k dispozici **české překlady dvou významných dokumentů**, a to *Manifestu IFLA pro digitální knihovny* na stránkách http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/Manifest_IFLA_pro_digitalni.htm a *Doporučení Evropské komise o digitalizaci kulturního materiálu a jeho dostupnosti on-line a o uchování digitálních záznamů z října 2011* na http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/doc/recommendation/recom28nov_all_versions/cs.pdf.

Na webových stránkách Ministerstva kultury ČR (viz <http://www.mkcr.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/podnety-a-navrhy-k-novelizaci-autorskeho-zakona-110877/tmplid=228>) jsou publikovány **výsledky veřejné diskuse k novele autorského zákona**, která proběhla letos na jaře. Je zde uvedeno i několik stanovisek knihoven, včetně společného stanoviska Národní knihovny a SKIP ČR. Podle nového legislativního plánu vlády se předložení návrhu novely AZ vládě odkládá až na říjen 2012 a platnost novely na konec roku 2013.

Na webu Knihovnického institutu Národní knihovny ČR v sekci věnované čtenářství http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=02_Odb/litSouteze.htm byl aktualizován **přehled cca 150 literárních cen a soutěží**, z nichž mnohé pořádají právě knihovny.

Pokud zde vaše literární soutěž či cena chybí, nebo jsou na stránkách uvedeny neaktuální údaje, je možné kontaktovat Mgr. Romana Giebische, Ph.D., na e-mailové adrese roman.giebisch@nkp.cz.

Třikrát o dobrovolnictví

V listopadu roku 2009 přijala Rada ministrů zodpovědných za kulturu (EU) rozhodnutí, jímž byl rok 2011 vyhlášen **Evropským rokem dobrovolných činností na podporu aktivního občanství**. Protože ani knihovny v České republice nestojí v této oblasti stranou, začali jsme hned první letošní číslo Čtenáře příspěvkem *Dobrovolnictví ve veřejných knihovnách* (Čtenář č. 1/2011, str. 3–6). Závěrem Evropského roku dobrovolnictví se několika články k dané problematice vracíme. Na půdě knihoven i dalších institucí se v letošním roce událo mnoho akcí, jež se k tématu dobrovolnictví vztahovaly. Nabízíme proto ohlednutí za jednou z prvních konferencí, která nabídla pestrou mozaiku pohledů na svět dobrovolníků, a to také z důvodu, že další materiály vycházejí ze zajímavých přednášek, které na tomto setkání zazněly.

Z konference Rozmanitý svět dobrovolníků

Pomohli jste někdy kamarádům při stěhování? Podíleli jste se na úpravě fotbalového hřiště, kde má vaše dítě dvakrát týdně možnost se vyřádit? Uklízeli jste někdy kolem paneláku, ve kterém bydlíte? Pak vězte, že máte první dobrovolnickou zkušenost zdárně za sebou. Stát se dobrovolníkem není tak těžké, jak to na první pohled vypadá. Stačí jen mít chuť pomoci, a to nezištně. Odměnu si samozřejmě vybrat můžete – je to vlastní pocit, že jste někomu užiteční, udělali jste radost nebo že se váš život dostal do jiné než komerční dimenze.

Dobrovolnictví má mnoho podob. Jakých, to měli možnost zjistit návštěvníci konference **Rozmanitý svět dobrovolníků**, která proběhla v březnu tohoto roku v konferenčním sále Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové. Vzhledem k faktu, že v současné době působí na území ČR přibližně 1,5 milionu dobrovolníků, si toto téma podobnou akci jistě zasloužilo a zároveň naznačuje, kolik lidí je schopno svému okolí nabídnout něco tak luxusního, jako je vlastní volný čas. Konference byla uspořádána Královéhradeckou asociací nevládních neziskových organizací (KRASNNO) ve spolupráci se Studijní a vědeckou knihovnou v Hradci Králové a Ústavem sociální práce Univerzity Hradec Králové (ÚSP HK) při příležitosti Týdnů pro neziskový sektor a Evropského roku dobrovolnictví.

Konference se skládala ze dvou bloků a diskusního semináře. První blok zahájila Zuzana Hloušková (KRASNNO) s příspěvkem *Fenomén dobrovolnictví v současné společnosti*. Ve svém vystoupení připomněla mimo jiné pionýrské doby dobrovolnictví v ČR zmínkou o sdružení HESTIA a jeho programu 5P (<http://www.hest.cz/dobrovolnicke-programy/pet-pe/>). Během této prezentace měli návštěvníci rovněž možnost vidět, jak vypadá soška Křesadla, kterou je každoročně oceňován jeden dobrovolník. Z. Hlouškovou vystřídal zahraniční host konference Mario Montes z portugalské univerzity

Přednáší Mario Montes

ESEC Coimbra. V prezentaci *Využití dobrovolníků při animaci komunity* vyzdvihl svou zkušenost z úspěšného komunitního festivalu. Komunitní dobrovolnictví je v současnosti žhavým tématem.

Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové, jeden ze spoluorganizátorů, zde prezentovala své zkušenosti ze spolupráce se studenty–dobrovolníky z projektu *Kreativní knihovna*. Jako jediná se také mohla pochlubit živým „exemplářem“ pravého perspektivního a úspěšného dobrovolníka, který zde pohovořil o svých představách, ale i zážitcích z praxe.

První přednáškový celek uzavřela Veronika Bergrová z Královéhradecké provozní, a. s., tématem *Možnosti firemního dobrovolnictví*. Vzhledem k tomu, že finance jsou v oblasti dobrovolnictví jedním z největších problémů, soukromé a firemní zdroje hrají v tomto neziskovém sektoru významnou úlohu.

Druhý blok, který odpoledne zahájila Jana Štěpánková z Královédvorské Arniky, o. s., pokračoval v podobném duchu. Co se týká (atraktivního) zaměření příspěvků, jejich názvy mluví za vše: *Dobrovolníci v práci se zdravotně postiženými a seniory* v podání J. Štěpánkové – součástí prezentace byl krátký film o práci dobrovolníků ze zmíněné společnosti. Následovali *Dobrovolníci ve Fakultní nemocnici v Hradci Králové*, které představil Vít Čejka z Občanského poradenského střediska, *Evropská dobrovolná služba*, kterou prezentovaly Ludmila Pohanková a Kateřina Hiebschová z Děčka Náchod, či *Dobrovolníci v ekologické výchově* Kateřiny Jenešové z občanské společnosti Sluňákov. Rovněž by jen málokdo uvěřil, že dobrovolníci se uplatní i v tak odpovědné práci, jako je ochrana kulturního dědictví. S tímto zajímavým příspěvkem vystoupil Bohumír Dragoun z Villa Nova Uhřetová. Následovala přestávka, při které se všichni zúčastnění mohli poznat blíže, občerstvit se a vyměnit si vzájemně zkušenosti ze své práce s dobrovolníky či přímo z dobrovolnické praxe.

Poslední částí konference byl diskusní seminář. Jako první zazněl příspěvek Jana Hlouška z ÚSP HK na více než užitečné téma *Základní modely právního zabezpečení dobrovolnictví*. S tím úzce souviselo i téma druhé – *Možnosti pojištění dobrovolníků*, které rozvedla Jaroslava Havlíčková z Hasičské vzájemné pojišťovny. Na závěr pak vystoupila Marcela Gaždová z KÚ Královéhradeckého kraje s příspěvkem týkajícím se uplatnění dobrovolníků v sociálních službách.

A co napsat o této akci závěrem? Co mluví, to jiný úhel pohledu, rozdílné zkušenosti, oblast, inspirace, různé schopnosti. Co zůstává stejné, je ochota nabídnout svůj čas, úsilí, práci, nápad a hlavně sám sebe. A to vše tam, kde je třeba.

Text a foto VLADIMÍRA BUCHTOVÁ > vladimira.buchtova@svkhk.cz

Základní modely právního ukotvení dobrovolnictví

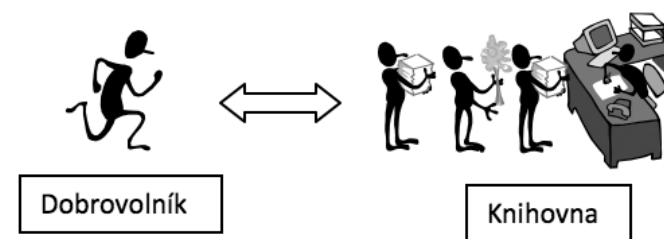
Přestože má dobrovolnictví v českých zemích velmi dlouhou tradici, v jeho rozvoji dominují především nevládní neziskové organizace. V organizacích zřízených veřejnou mocí, mezi které většina knihoven patří, se s dobrovolníky setkáme v daleko menších počtech. Mezi hlavní příčiny tohoto stavu patří relativně dostatečná personální kapacita a také malá informovanost o fenoménu dobrovolnictví a jeho ukotvení v právním rádu ČR. Neznalost pak působí strach a odmítání. Rozšířená je také obava, že pokud dobrovolnictví neupravuje zvláštní právní norma, jedná se o vztahy nelegální. Opak je pravdou, což můžeme dokumentovat na ustanovení čl. 2, odst. 4 Ústavy ČR: *Každý občan může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá*. Tento princip vymezuje jak vztah fyzických a právnických osob vůči státu, tak i osob mezi sebou a dává prostor dobrovolníkům na jedné straně a přijímajícím organizacím na straně druhé upravovat vzájemné vztahy bez zásahů veřejné moci či třetích stran.

Oblast dobrovolnictví nemá komplexní právní úpravu a ani knihovní zákon s možností zapojení dobrovolníků nepočítá. Proto budeme muset vycházet z obecnějších právních předpisů. Protože se v dobrovolnictví jedná o rovnoprávný vztah dvou subjektů, patří z hlediska právního zařazení do sféry soukromého práva občanského. Pro toto právní odvětví platí zásada uvedená v § 2, odst. 3 občanského zákoníku: *Účastníci občanskoprávních vztahů si mohou vzájemná práva a povinnosti upravit dohodou odchylně od zákona, jestliže to zákon výslovně nezakazuje a jestliže z povahy ustanovení zákona nevyplývá, že se od něj nelze odchylně.*

K tomu je ovšem potřeba vymezit znaky vztahů mezi dobrovolníkem a přijímající organizací a ty porovnat se znaky definovanými v právních normách. Pro zjednodušení použijeme obecně uznávanou definici ze *Všeobecné deklarace dobrovolnictví* schválené členskou konferencí International association for volunteer effort v lednu 2001. *Dobrovolnictví je svobodně zvolená činnost, konaná ve prospěch druhých bez nároku na odměnu. Dobrovolník dává část svého času, energie a schopností ve prospěch činnosti, která je časově i obsahově omezena*. Signifikantním znakem je výkon práce nebo činnosti pro druhého a v jeho prospěch, druhým příznakem je bezplatnost a třetím rysem je samotné vymezení dobrovolnosti.

Z analýzy nám vyplynou dva základní právně vymezené modely. Jednak závazkový vztah upravený občanským zákoníkem a jednak vztah upravený zákonem o dobrovolnické službě.

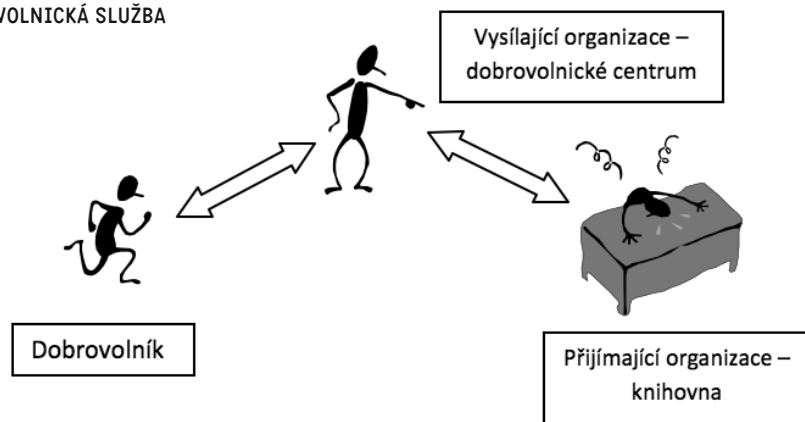
DOBROVOLNICKÁ ČINNOST

Občanský zákoník (zákon č. 40/1964 Sb.) v § 724 definuje dvoustranný právní vztah založený na typově vázané smlouvě příkazní. Dobrovolník (příkazník) se zavazuje, že pro knihovnu (příkazce) obstará nějakou věc nebo vykoná jinou činnost. Občanský zákoník předvídá, že příkazce je povinen poskytnout příkazníkovi odměnu pouze tehdy, jestliže byla dohodnuta nebo je obvyklá, zejména vzhledem k povolání příkazníka. Není-li odměna dohodnuta, je vztah bezúplatný. V opačném případě by už smlouva nenaplněovala charakter dobrovolnické činnosti. Zánik smluvního vztahu nastane uplynutím sjednané doby či splněním příkazu, dále pak zánikem jedné ze stran, na základě jednostranného aktu (odvoláním) nebo na základě vzájemné dohody.

Zákon příkazci (knihovně) ukládá povinnost uhradit příkazníkovi (dobrovolníkovi) náklady související s plněním příkazu. To se však vztahuje především na cestovní výdaje, jestliže byl dobrovolník na cestu přímo vyslán. Ostatní náklady, které nejsou nezbytně vynaloženy na obstarání věci či vykonání činnosti (např. stravné, ubytování, pracovní oděv či ochranné pracovní pomůcky), může organizace dobrovolníkovi uhradit jen tehdy, když to bude ve smlouvě výslovně sjednáno.

Smlouva o dobrovolnické činnosti (lze užít i jiné pojmenování, např. Kontrakt dobrovolníka) může být uzavřena jak ústně, tak písemně. Z důvodu poměrně široké smluvní volnosti se má za to, že tento typ smlouvy dobrovolníky nechrání dostatečně, a to ani v rozsahu ochrany pracovníků zabezpečené zákoníkem práce.

Dobrovolnickou službu upravuje zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě. Ta je vymezena v § 2 jako činnost, při níž dobrovolník poskytuje:

- ▶ pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácím násilím, jakož i pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase,
- ▶ pomoc při přírodních, ekologických nebo humanitárních katastrofách, při ochraně a zlepšování životního prostředí, při péči o zachování kulturního dědictví, při pořádání kulturních nebo sbírkových charitativních akcí pro osoby uvedené v předchozí odrážce,
- ▶ pomoc při uskutečňování rozvojových programů a v rámci operací, projektů a programů mezinárodních organizací a institucí, včetně mezinárodních nevládních organizací.

Podle výše uvedeného vymezení je okruh činností dobrovolnické služby v knihovně relativně úzký. Dobrovolnická služba představuje trojstranný vztah upravený dvojicí smluv. Uzavírá se jednak smlouva mezi vysílající organizací (dobrovolnickým centrem) a dobrovolníkem a jednak mezi vysílající organizací a přijímající organizací (knihovnou).

Dobrovolník musí být fyzická osoba starší 15 let. Smlouvy musí být uzavřeny vždy písemně a jejich náležitosti nalezneme v § 5 výše uvedeného zákona.

Podle § 4 může být vysílající organizací jen právnická osoba se sídlem v České republice, která má udělenou akreditaci od Ministerstva vnitra ČR. Vysílající organizace dobrovolníky vybírá, eviduje, připravuje pro výkon dobrovolnické služby a uzavírá s nimi smlouvy o jejím výkonu. V případě krátkodobé dobrovolnické služby musí být mezi dobrovolníkem a vysílající organizací sjednáno alespoň místo, předmět a doba výkonu dobrovolnické služby, a podle její povahy též poskytnutí pracovních prostředků a ochranných pracovních prostředků dobrovolníkovi, popřípadě předložení výpisu z evidence Rejstříku trestů ne staršího než tři měsíce a potvrzení o zdravotním stavu dobrovolníka opět ne starší než tři měsíce.

Odpovědnost za výběr přijímající organizace má vysílající organizace. Ta nesmí uzavřít smlouvu s přijímající organizací, jejímž předmětem činnosti je podnikání, anebo na výkon takové dobrovolnické služby, jejímž účelem by bylo nahradit činnosti vykonávané jinak u přijímající organizace osobami v pracovněprávním vztahu, služebním nebo členském poměru, anebo zajišťované pro přijímající organizaci jinými osobami v rámci jejich podnikání. Toto ustanovení brání, aby dobrovolníci vykonávali činnosti placených pracovníků knihovny vykonávajících činnosti vymezené § 4 zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). Dobrovolníci tak mohou v knihovně vykonávat činnost zaměřenou na *pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase*. Konkrétně mohou předčítat dětem či seniorům, pomáhat při pořádání akcí pro veřejnost apod.

Smlouva mezi vysílající organizací (dobrovolnickým centrem) a přijímající organizací (knihovnou) musí být vždy písemná a vysílající organizace v ní s ohledem na povahu určitého programu nebo projektu dobrovolnické služby navzájem dohodnutého s přijímající organizací sjedná zejména:

- ▶ podmínky výkonu dobrovolnické služby,
- ▶ předmět a dobu výkonu dobrovolnické služby,
- ▶ způsob ubytování a stravování dobrovolníků,
- ▶ jejich vybavení pracovními prostředky a osobními ochrannými pracovními prostředky,
- ▶ způsob ověřování průběhu dobrovolnické služby vysílající organizací za účelem kontroly dodržování smlouvy a hodnocení práce dobrovolníků.

Součástí smlouvy musí být rovněž ujednání o povinnosti přijímající organizace informovat vysílající organizaci o rizicích, která mohou ohrozit život nebo zdraví dobrovolníka, vzniklých v průběhu výkonu dobrovolnické služby, a přijmout neprodleně opatření, která tato rizika vyloučí, a v případě neodstranitelných rizik omezí.

Z hlediska rozsahu pracovní doby, přestávek v práci a ochrany zdraví při práci chrání zákon dobrovolníky minimálně ve stejném rozsahu jako zákoník práce zaměstnance (viz § 5, odst. 5 zákona o dobrovolnické službě). Za velký přínos lze považovat zákonnou povinnost vysílající organizace uzavřít před vysláním dobrovolníka k výkonu dobrovolnické služby pojistnou smlouvu kryjící odpovědnost za škodu na majetku nebo na zdraví, kterou dobrovolník při výkonu dobrovolnické služby způsobí sám nebo mu bude způsobena. Dobrovolník odpovídá pouze za škodu způsobenou úmyslně.

Pro knihovnu je model **dobrovolnické činnosti** vhodný právě pro možnost upravit vztahy flexibilně podle potřeb knihovny či možností dobrovolníka, a to zejména v případech, kdy se jedná o menší knihovnu a počty dobrovolníků ještě dovolují rozvíjet neformální individualizované vztahy.

Model **dobrovolnické služby** je vhodný využít v případě většího počtu dobrovolníků, který vyžaduje vytvoření formalizovaného systému. Podstatnou podmínkou je existence vysílající organizace (dobrovolnického centra), která by měla akreditovaný dobrovolnický program pro výkon dobrovolnické služby v knihovně.

Oba dva popsané modely jsou rovnocenné a dávají oběma stranám (dobrovolníkovi i knihovně) dostatečný základ pro zabezpečení vzájemných vztahů (práv a povinností) při minimalizaci rizik a vymezení odpovědností.

JAN HLOUŠEK > jan.hlousek@uhk.cz

O autorovi...

Mgr. Jan Hloušek vystudoval právnickou fakultu UK v Praze. Od roku 1995 pracoval jako právní expert v několika neziskových organizacích. V současné době působí v Ústavu sociální práce Univerzity Hradec Králové. Ve své publikační činnosti se zaměřuje zejména na právní a ekonomické aspekty fungování organizací založených za jiným účelem než podnikání.

POUŽITÁ LITERATURA:

- FRIČ, P. a kol. *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice*. Praha: AGNES a NROS, 2001. 115 s. ISBN 80-902633-7-2
- FRIČ P., POSPÍŠILOVÁ T. a kol. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: AGNES, 2010. 264 s. ISBN 978-80-903696-8-9
- MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. 380 s. ISBN 80-7178-548-2
- STACHOVÁ, J. *Občanská společnost v regionech České republiky*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2005. 51 s. ISBN 80-7330-080-X
- ŠORMOVÁ, L.; KLÉGRVÁ, A. *Dobrovolnictví*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. 24 s. ISBN 80-86991-68-7
- TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha: Portál, 2002. 192 s. ISBN 80-7178-514-8

Dobrovolníci mezi knihami a ulicemi města

Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové má s dobrovolnictvím již několikaletou zkušenost. Dobrovolníci v hradecké knihovně vykonávali běžné pomocné práce, jako je balení knih do ochranné fólie či vyhledávání knih ve skladu nebo práce úklidové. Tedy nic objeveného.

Přiznejme si, že dobrovolníků není v knihovnách zrovna nadbytek. Obvykle na knihovnickou práci stačí zaměstnanci, a tak jsou často ti, kteří svou pomoc nabízejí nezištně, odmítání. I my jsme přijali návrh mladého studenta, který nás oslovil koncem roku 2009, poněkud rozpačitě. Přišel totiž již s velmi ucelenou představou – projektem – jak „zviditelnit“ knihovnu veřejnosti. Proč zviditelnit? Není snad naše knihovna v nové a originální budově? Není snad dost kontroverzní? Nebylo o ní napsáno dost článků? Nekona se v ní snad dost přednášek, výstav, kurzů a jiných zajímavých aktivit pro veřejnost? To jistě ano. Nicméně jsme byli postaveni před fakt, že knihovna zůstává ve svých zdech, což je v době, kdy řvavé reklamy upozorňují nejen na nejrůznější druhy zboží, ale i na rozmanité služby, poněkud „popelkovské“. Možná nás také zarazil fakt, že dobrovolník může také nabídnout služby v úplně jiné oblasti, než jsou pomocné práce. Naši dobrovolníci totiž bez rozpaků zabrousili do kompetence public relations a této práce se zhostili více než dobře.

Koordinátor dobrovolnických studentských akcí předložil tolik nápadů, jak by knihovna mohla „vyjít“ ze svých zdí, že jsme jimi byli zpočátku poněkud zaskočení. Kde na to vezmeme čas? Kdo to zpropaguje? Kdo jim bude pomáhat? Jak to všechno zvládneme, když už teď nevíme, kde nám hlava stojí?

Naše obavy se však ve výsledku ukázaly jako zbytečné. Mladým nechyběla chuť ani inspirace, a tak byl v lednu loňského roku projekt *Kreativní knihovna* nakonec představen veřejnosti. Začal tiskovou konferencí, pokračoval studentským vystoupením taneční skupiny a divadelního souboru a skončil bábovkovým rautem. První počín, který by se dal charakterizovat jako úspěšná spolupráce profesionálů se studentskými dobrovolníky. I když v tomto případě byly profesionálky – knihovnice – rovněž dobrovolnicemi. Bábovky byly totiž jejich dílem.

Akcí bylo nakonec do konce roku na dvacet. Mezi nejúspěšnější patřila *Knihy – černá pasažérka*. Její princip – vtípkově v tom, že se na hradeckých autobusových zastávkách objevily knihy převázané zlatou stužkou a se záložkou reprezentující knihovnu. Knihy opět dodali zaměstnanci knihovny, a to ze svých soukromých knihoven. Vybrat si mohl každý – student, žena v domácnosti i děti. Během několika minut byly knihy rozebrány a věřte nám – žádné z nich nikdo nekoupil jízdenku ☺. Proto „černá pasažérka“.

Úspěšnou akcí pak byl i *Den vody, Den proti hluku, Vysokoškolský bazar skript a učebnic* či akce *Frozen Motion aneb Poezie v betonu* – zvláštní název, pod kterým se skrývala skutečnost, že se v nákupním centru dobrovolníci na dvě minuty proměnili v zamrzlé postavy s knihou v ruce. V hektickém a komerčním prostředí se jednalo o velmi zvláštní a nápadný jev a originalita se nápadu nedala upřít.

To je jen malý zlomek toho, co všechno pro nás dobrovolníci udělali. Věnovali nám svůj čas, energii a nápady – tedy vše, co může dobrovolník darovat a na co profesionál nemá při své práci čas. Udělali ale ještě mnohem více – nabídli nový pohled na „starou“ instituci, přiměli i ty, kteří do knihovny nikdy nevstoupili, vzít tuto budovu na vědomí a možná byli pro některé i tím prvním impulsem, proč knihovnu navštívit. Studenti na oplátku získali zkušenosti, jak převést nápad do praxe, a určitě jim tato činnost nebude v jejich životopise na škodu.

Se studenty jsme spolupracovali opravdu rádi a budeme i nadále dobrovolníky přijímat. Možná, že nebudou tak originální jako *Kreativní knihovna*, ale za pokus to stojí. Kdo ví, kam se posuneme příště.

VLADIMÍRA BUCHTOVÁ > vladimira.buchtova@svkhk.cz

Pozn.: V pozměněné podobě příspěvek vyšel v květnovém čísle časopisu *Knížnica* (SNK v Martině).

Česká kancelář programu Culture vydala publikaci **DOBROVOLNÍCI PRO KULTURU: Dobrovolnická činnost v kulturních organizacích**, která při příležitosti Evropského roku dobrovolnictví 2011 představuje tento fenomén a jeho možnosti zapojení do činnosti kulturních institucí. Jedná se o první publikaci svého druhu v oblasti kultury v České republice, ačkoli trend dobrovolnictví zejména v západních zemích (USA a Kanadě) již dlouhou dobu představuje nepostradatelnou součást činnosti mnoha významných kulturních organizací.

Publikace čtenáři nejprve nabízí vymezení dobrovolnictví, jeho typy, přínosy spolupráce s dobrovolníky, bariéry, mýty o dobrovolnictví, způsoby profesionální organizace dobrovolnictví, sociální aspekty, zakotvení v právním řádu, výhody a překážky v dobrovolnictví, akreditovaný program atd. Druhá část přináší přes 20 příkladů dobré praxe rozdělené podle kulturních oborů (divadlo, hudba a tanec, festivaly, knihovny, muzea a galerie, památky) včetně příkladů ze zahraničí.

Na vydání publikace spolupracovaly významné organizace jak z oblasti dobrovolnictví (HESTIA), tak zaštrešující kulturní organizace (Asociace muzeí a galerií ČR, Národní knihovna ČR, Metodické centrum muzejní pedagogiky při Moravském zemském muzeu, Národní památkový ústav, Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, Moravská galerie v Brně).

Rozšířená elektronická verze publikace a CD je ke stažení na <http://www.dobrovolnik.cz/clanky/vychazi-prvni-publikace-o-dobrovolnictvi-v-kulture/>.

Tištěnou verzi je možné získat na recepci Institutu umění – Divadelního ústavu či obdržet poštou.

Kontakt: Magdalena Müllerová, Česká kancelář programu Culture, c/o Institut umění – Divadelní ústav, Celetná 17, 110 00 Praha 1; e-mail: magdalena.mullerova@programculture.cz.

ČTENÁŘ informuje

Ministerstvo kultury ČR – samostatné oddělení literatury a knihoven vyhláší výběrové dotační řízení pro rok 2012

na poskytnutí dotací provozovatelům knihoven evidovaných dle zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), ve znění pozdějších předpisů, občanským sdružením dle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů, a zájmovým sdružením právnických osob dle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, jejichž hlavním účelem je knihovnická a informační činnost či jejich podpora

na nekomerční projekty z oblasti knihoven.

1) Program: Veřejné informační služby knihoven – VISK

(VISK 2 – Mimoškolní vzdělávání pracovníků knihoven v oblasti ICT, VISK 3 – Informační centra knihoven, VISK 5 – RETROKON, VISK 6 – Memoriae Mundi Series Bohemica, VISK 7 – Kramerius, VISK 8 – Informační zdroje a Jednotná informační brána, VISK 9 – CASLIN a Národní autorita ČR)

2) Dotační řízení: Knihovna 21. století – K 21

(podpora práce s národnostními menšinami a integrace cizinců, podpora všeobecné dostupnosti knihovnických služeb pro občany se zdravotním postižením, kulturní, výchovná a vzdělávací činnost, ochrana knihovního fondu před nepříznivými vlivy prostředí)

Příhlášky a stanovené podmínky na adrese:

Ministerstvo kultury ČR, samostatné oddělení literatury a knihoven, Maltézské náměstí 1, 118 11 Praha 1 – Malá Strana, <http://www.mkcr.cz>

VISK též na <http://visk.nkp.cz/>.

Knihovna 21. století též na http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=02_Knihovna21.htm.

Bližší informace:

Mgr. Petra Miturová, tel.: 257 085 216 (VISK 2, 5, 6, 7, 8, 9)

Mgr. Michal Fojtík, tel.: 257 085 357 (VISK 3 a K 21)

PhDr. Vít Richter, tel.: 221 663 338

» Uzávěrka: 10. ledna 2012

Půjčování filmů na DVD v českých knihovnách

Až donedávna platilo, že zájemci, kteří se chtěli pobavit a půjčit si film na DVD, museli zajít do videopůjčovny. V našich knihovnách uspěli výjimečně, a to ještě jen v případě, když vyžadovali divácky náročný nebo umělecky mimořádně hodnotný film. Situace se výrazně změnila po semináři, který zorganizoval pro veřejné knihovny Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR v březnu 2007. Pozval na něj zástupce Bontonfilmu a ti přítomným knihovníkům vysvětlili, že audiovizuální díla nelze na rozdíl od zvukových děl půjčovat na základě kolektivní smlouvy. Upozornili, že knihovny musí uzavřít smlouvy s jednotlivými distributory filmů, kteří je pronajímají do videopůjčovny a mají i práva k prodeji filmů pro půjčování. Samotný Bontonfilm, jenž se na semináři označil za největšího distributora filmů na DVD s právy pro půjčování, nabídl knihovnám k prodeji téměř 150 filmů vyrobených československým státem do privatizace a uveřejněných po 1. lednu 1965.

Těto nabídky využila řada knihoven. Když viděla, že přilákala do svých zařízení řadu nových čtenářů, postupně oslovila i další distributory filmů na DVD. V současné době je sice tuzemský trh zaplaven levnými DVD, které lze

koupit v trafikách, a také se zvýšila nabídka filmů, které si mohou zájemci stáhnout nelegálně nebo za poměrně příznivou cenu z internetu, přesto mnohé knihovny v nákupu tohoto zajímavého druhu dokumentů pokračují.

Porovnáme-li počty titulů filmů v žebříčku uveřejněném v časopise *GRANDbiblio* s žebříčkem sestaveným podle on-line katalogů k 30. září 2011, vidíme, že např. nabídka Krajské knihovny Vysočiny v Havlíčkově Brodě již překročila hranici 2000 titulů. Ta půjčování filmů na DVD zahájila v březnu 2008 a kromě smlouvy s Bontonfilmem (www.bontonfilm.cz) uzavřela smlouvu i s Magic Boxem (www.magicbox.cz) a Filmexportem (www.filmexport.cz). Dalšími distributory filmů na DVD, s nimiž české knihovny uzavřely smlouvy, jsou např. Hollywood Clas-sic Entertainment (www.hce.cz), Popron (www.popron.cz) či Sony Music Entertainment (www.sonymusic.cz).

Oproti nákupu knih je akvizice DVD ztížena faktem, že je třeba nejprve uzavřít smlouvu, která respektuje podmínky, jimiž se veřejné knihovny liší od videopůjčovny. Distributor ve smlouvě musí potvrdit, že na dodávaná audiovizuální díla nabyt exploatační práva k půjčování na území ČR od subjektů autorského prá-

Nejoblíbenější filmy na DVD, které byly natočeny podle literární předlohy, v ústecké knihovně

Pořadí	Název titulu	Počet výpůjček
1.	Mamma Mia	78x
2.-3.	Babel	57x
2.-3.	Jméno růže	57x
4.	Lovec draků	56x
5.	Rozmarné léto	54x
6.	Saturnin	50x
7.	S čerty nejsou žerty	48x
8.-9.	Ostře sledované vlaky	46x
8.-9.	Skřítek	46x
10.	Odstřelovač	44x

Zdroj: statistické údaje Severočeské vědecké knihovny za období 1. 6. 2008 až 30. 9. 2011

České knihovny s největší nabídkou filmů na DVD

Pořadí	Knihovna	Počet filmů na DVD
1.	Krajská knihovna Vysočiny v Havlíčkově Brodě	2040
2.	Městská knihovna v Lounech	1650
3.	Knihovna Petra Bezruče v Opavě	1200
4.-5.	Městská knihovna v Praze	1100
4.-5.	Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem	1100
6.	Knihovna města Hradce Králové	1050
7.	Městská knihovna v Lysé nad Labem	710
8.	Regionální knihovna Teplice	700
9.-10.	Městská knihovna Benešov	690
9.-10.	Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje v Plzni	690

Zdroj: on-line katalogy českých knihoven

na nebo od oprávněného nositele těchto práv. Knihovnám dodává tato audiovizuální díla za cenu, jež jim umožňuje, aby je po dobu trvání licence mohly absenčně půjčovat. Je vhodné do smlouvy zakotvit, že po uplynutí doby, na kterou byla exploatační práva poskytnuta distributorovi, mohou knihovny filmy na DVD půjčovat prezenčně.

Knihovna se ve smlouvě musí zavázat, že nebude filmy kopírovat, šířit prostřednictvím internetu, ani je nebude uvádět v prostorách pro veřejnost. V případě porušení tohoto závazku se ve smlouvách stanovují až statisícové pokuty. Na druhou stranu se knihovnám v některých případech daří docílit toho, že mají nárok na výměnu poškozených nebo odcizených nosičů za nosiče bez vady, a to zdarma nebo jen za výrobní cenu.

Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem půjčuje filmy na DVD od června 2008 a za více než tři roky uskutečnila téměř 7000

výpůjček. Mezi nejpůjčovanější tituly patří americké filmy. Porovnáme-li žebříček oblíbenosti filmů v ústecké knihovně do konce roku 2010 se současným žebříčkem, vidíme, že postupně jsou české filmy vytlačovány filmy americkými. Zatímco ve starším žebříčku bylo sedm českých filmů v první desítce, nyní už je jich jen pět.

Ústecká knihovna nakupuje filmy na DVD v jednom exempláři. Jen zcela výjimečně dvakrát. To je případ muzikálu *Mamma Mia*, jenž je nyní velice oblíben, a proto se během několika měsíců vyhoupl v žebříčku ústecké knihovny na první místo. V knihovně by se nyní „uživil“ i tři exempláře. V příštím roce však může být nejoblíbenějším zcela jiný titul a muzikál se přestane půjčovat. Odhadnout rozumný počet exemplářů DVD je tak stejně obtížné jako při nákupu knižních dokumentů.

ALEŠ BROŽEK > brozek@svkul.cz

Setkání bibliografů v Jihlavě

Pod názvem *Kolokvium slovenských, českých a moravských bibliografů 2011* se ve dnech 2. až 4. října uskutečnilo v Jihlavě již tradiční setkání knihovníků, kteří přes současné trendy digitalizace a tvorby metadat věří stále slovu *bibliografie*. A ne pouze slovu, nýbrž procesu jako takovému. Zástupci krajských a odborných knihoven, kteří se na kolokviu sešli, se totiž stále bibliografií zabývají, a nejen to, stále jsou přesvědčeni, že tato práce či její výsledky mají smysl.

Program kolokvia ovšem samotnou bibliografií přesahoval, tak jak je tomu ostatně i s činnostmi v knihovnické praxi. Například v krajských knihovnách je bibliografie základem pro tvorbu regionálních autorit – záznamů osobností, korporací, památek a geografických celků. V regionální nebo oborové bibliografií se také samozřejmě sdružují informace o knižní a časopisecké produkci týkající se příslušného kraje či oboru. Proto na kolokviu zazněly referáty k tématům významné osobnosti regionu, vlastivědní publicisté a kronikáři, regionální sborníky jako pramen historického bádání a dalším.

Hostitelská Městská knihovna Jihlava, sídlící v účelně zrekonstruované bývalé jezuitské koleji, poskytla účastníkům kolokvia nejen výtečné zázemí, ale spolu s organizátorem – Sekcí pro bibliografií Sdružení knihoven České republiky – zajistila také zajímavý dopro-

vodný program. Kromě exkurze v podvečerní knihovně, zpestřeně tanečním vystoupením, to byla například návštěva jihlavské radnice, Domu Gustava Mahlera nebo kláštera premonstrátů v nedaleké Nové Říši, kde si lze kromě historické knihovny prohlédnout také síň Otokara Březiny a expozici nakladatele Josefa Floriana.

Dobré dílo a další Florianovy edice vznikly s cílem poučit a vzdělávat čtenáře. A podobný účel, tedy vzájemné poučení knihovníků, mělo i bibliografické kolokvium.

Text a foto JIŘÍ MIKA > mika@svkk.cz

ODKAZY: 1 Půjčování DVD s filmy v českých knihovnách. *GRANDbiblio*, 2011, č. 2, s. 6.

Pestrý rok v Oddělení pro děti Městské knihovny Loket

Ačkoli bylo během letních prázdnin v oddělení pro děti nezvykle ticho a dětských čtenářů „poskrovnu“, my knihovnice jsme nezahálely a pilně se připravovaly na další školní rok, kdy se hned od září s dětmi pravidelně setkáváme nejen v rámci jejich návštěv na tematických besedách pro mateřské, základní a střední školy, ale také při mnoha dalších aktivitách, o kterých bych ráda napsala pár řádek.

Herní turnaj v knihovně

Loketská knihovna plní funkci knihovny základní, je organizační složkou města. Pro 3500 obyvatel Lokte je důležitým a jediným kulturním centrem. Celoročně pořádá spoustu doprovodných akcí nejen pro děti, ale i pro dospělé čtenáře, což potvrzují i statistiky za uplynulý rok. Na 110 kulturních a vzdělávacích pořadů přišlo více než 1500 návštěvníků. Knihovna od února 2009 rozšířila svou otevírací dobu o sobotu i neděli. Mimo pátku je tak otevřena veřejnosti každý den v týdnu. Nepřetržitý provoz je sice organizačně náročný, ale víkendové otevření se setkal se zájmem uživatelů knihovny.

Velký důraz klademe na práci s dětskými čtenáři, rozvíjení jejich čtenářských dovedností a zprostředkování krásných knih. Kromě pořádání lekcí knihovnické informatiky a tematických literárních besed se pravidelně účastníme celonárodních projektů na podporu čtenářství a jsme v tomto směru velmi kreativní. Každoročně se naše knihovna zapojuje do regionálních i celorepublikových akcí pro děti (*Noc s Andersenem, Kniha pro prvňáčka, Hry bez hranic aneb Knihovnice dětem...*). Jsme dlou-

holetými členy SKIP a regionálního „Klubíčka“ – sdružení dětských knihoven Karlovarského kraje. V rámci Týdne knihoven připravujeme zajímavé pořady pro děti, jako je například *Knihohraní* nebo veřejné čtení pohádky u Pohádkovníku Andersenova.

V naší knihovně pracujeme s dětmi již od tří let. Setkáváme se s nimi pravidelně každý měsíc při tematických pořadech s názvem *Čítárna pro děti a jejich rodiče*, určených pro děti od tří do šesti let. Tento pořad máme ve své nabídce od roku 2003 a nutno říci, že je velmi oblíben nejen dětmi, ale také jejich rodiči. Každý měsíc se zaměřujeme na konkrétní téma (zvířátka, pravěk, příroda, cirkus, sportování...), ke kterému si připravíme nejen čtení, ale také si s dětmi hrajeme, společně malujeme a jinak výtvarně tvoříme. Nechybí ani soutěže. Velkou inspirací pro nás v minulých letech byl časopis *Pojď si hrát*, který v současnosti již bohužel nevychází. Spolupracujeme také se školní družinou, kdy malí žáci chodí s paní vychovatelkou pravidelně jednou měsíčně na společné čtení a povídání o knížkách. Ani dospívající čtenáři se v naší knihovně nenudí. Každý týden mohou v době před odpoledním vyučováním zhlédnout film (nebo jeho část) na motivy knihy, kterou jim knihovnice krátce představí. Od

Předávání cen Čtenář roku – Velká večerníková slavnost 2006

roku 2009 funguje v knihovně *Herní klub*. Čtenáři knihovny mají možnost si prezenčně půjčit deskové, karetní a jiné společenské hry, vybírat mohou z poměrně rozsáhlé nabídky. Pro

čtenáře i širokou veřejnost organizujeme několikrát do roka herní turnaje, spolupracujeme také s ostatními herními kluby v regionu. Díky výborné spolupráci s loketskou základní školou se v prostorách knihovny konají každoročně dvě významné školní soutěže – čtenářská pro žáky třetích tříd a školní kolo recitační soutěže. Učitelkám ZŠ pomáháme nejen s výběrem vhodné literatury pro čtenářskou soutěž, ale jsme také členkami poroty.

Jednou z našich pravidelných akcí je červnová *Velká večerníková slavnost aneb ... čtou dětem na dobrou noc*. Na místo „tří teček v názvu“ doplníme každý rok jinou „skupinku“ předčítačů. V roce 2004–2007 to byli radní města, další rok loketské kuchařky, v roce 2009 loketští hasiči, následovali loketští lesníci a letos opět četli dětem radní. Slavnost se koná v plenéru, na loketských hradbách nebo v přírodním amfiteátru. Vybereme vždy čtení z kni-

Bleší trhy 2011

hy, která se tematicky hodí k oslovené skupince předčítačů. Lesníci například četli pohádku *O hajném Robátkovi*. Jejich hlasité čtení pak my knihovnice společně s přáteli a dětskými čtenáři „živě ilustrujeme“. Součástí slavnosti je také udílení výročních cen *Čtenář roku* nejpilnějším dětským čtenářům a v posledních třech letech i slavnostní předávání knih prvňáčkům z projektu *Už jsem čtenář – Kniha pro prvňáčka*. Závěrem slavnosti je lampionový průvod na loketský hrad, kde nás vítají hradní strašidla. S přípravou a realizací této časově i finančně náročné akce nám pomáhá spousta přátel knihovny a sponzorů. Na výrobě kulís pro divadelní představení ke čtené pohádce spolupracujeme s Mgr. Janou Lieblovou z loketské ZUŠ, díky sponzorům můžeme zakou-

Letní Čítárna pro děti a jejich rodiče u stromu Pohádkovníku 2009

pit knižní odměny pro *Čtenáře roku*. Večerníková slavnost se každoročně těší velkému zájmu nejen dětských čtenářů, ale i dalších obyvatel Lokte a sezonních návštěvníků. Oblíbenou akcí knihovny jsou červnové *Bleší trhy*, kdy děti na loketském náměstí rozbali své provizorní obchůdky s rozličným zbožím. Prodávají a směňují se hračky, knížky a různé „lapače prachu“. Svůj um zde představují i mladí umělci – hudebníci, kejklíři, malíři a pěvci, které za jejich představení kolemdoucí odmění mincemi do klobouku. O letních prázdninách pak kromě pravidelných *Herních dnů* a *Čítáren* organizujeme pro děti i dospělé dva výlety na zajímavá místa našeho regionu. Předvánoční čas patří již tradičně milému setkání se čtenáři s názvem *To ale bude v knihovně nadělení!*, což je vánoční kabaret s písněmi, divadélkem a společným rozbalováním dárků od knihovnického Ježíška v podobě knižních novinek a přírůstků do herního klubu.

Závěrem bych ráda uvedla pro zájemce o bližší informace o našich akcích několik odkazů:

- webové stránky www.mkloket.cz,
- facebook <http://www.facebook.com/pages/Loket-Czech-Republic/Mestska-knihovna-Loket/308427443430>,
- fotogalerie akcí <http://klarucha.raje.idnes.cz/>.

Pozn.: Číslo a počet akcí a návštěvníků akcí jsou použita ze statistického výkazu knihovny pro rok 2010.

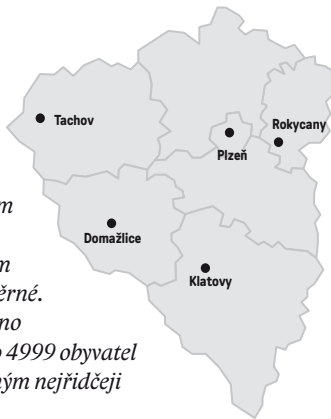
KLÁRA ROZSYPALOVÁ > Klarucha.R@seznam.cz

Foto z archivu autorky a MK Loket

DNES SE PŘEDSTAVUJE PLZEŇSKÝ KRAJ

Plzeňský kraj se rozprostírá na jihozápadě České republiky. Na severozápadě sousedí s Karlovarským, na severu s Ústeckým, na severovýchodě se Středočeským a na východě s Jihočeským krajem. Nejdlejší hranici má na jihozápadě se SRN (Bavorskem). Region má velmi výhodnou polohu mezi hlavním městem Prahou a zeměmi západní Evropy. Svou rozlohou 7561 km² je Plzeňský kraj třetím největším v České republice, avšak počtem obyvatel (571 863) se řadí až na deváté místo. Na území Plzeňského kraje je celkem 501 obcí. Rozložení obyvatel v rámci kraje je značně nerovnoměrné. Téměř třetina lidí žije v Plzni, přes pětinu obyvatel je soustředěno do 13 měst s více než pěti tisíci obyvateli. V menších městech do 4999 obyvatel žije zhruba 17 % lidí. Plzeňský kraj je po kraji Jihočeském druhým nejdříve zalidněným územím v ČR.

Plzeňský kraj patří mezi průměrně ekonomicky rozvinuté regiony, na tvorbě HDP České republiky se podílí přibližně 5,5 %. Mezi nejvýznamnější průmyslové odvětví zastoupená v kraji patří strojírenství, potravinářství, průmysl stavebních hmot a keramiky, výroba a distribuce energií, hutnictví. Poloha Plzeňského kraje je také významná pro rozvoj cestovního ruchu.

Plzeňský kraj a jeho knihovny

Plzeňský kraj (dříve Západočeský spolu s okresy Karlovy Vary, Sokolov a Cheb) nese své jméno od roku 2000, kdy jej ustanovil zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení). Plzeňský kraj byl rozdělen do 15 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a do nich spadajících 35 správních obvodů a obcí s pověřeným obecním úřadem. Mezi obce s rozšířenou působností, které vykonávají státní správu, patří *Blovice, Domažlice, Horažďovice, Horšovský Týn, Klatovy, Kralovice, Nepomuk, Nýřany, Přeštice, Rokycany, Stad, Stříbro, Sušice, Tachov*.

Přirozeným centrem kraje je Plzeň, na území Plzeňského kraje se nacházejí především malé obce, ve kterých převažuje obyvatelstvo s nižším vzděláním. Naopak ve městech se soustřeďuje populace se vzděláním úplným středním, vyšším a vysokoškolským. V Plzeňském kraji působí dvě vysoké školy – Západočeská univerzita a Lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Obyvatelstvo Plzeňského kraje má k dispozici širokou nabídku

vzdělávacích a kulturních zařízení – divadla a kina, muzea a galerie a samozřejmě knihovny.

K 31. 12. 2010 měli obyvatelé kraje k dispozici 465 veřejných knihoven se 42 pobočkami.

CO PŘEDCHÁZELO

V posledních dvaceti letech se zásadní změny v knihovnictví kraje odvíjely od změn ve státní správě. Do konce roku 1992 byly knihovny ve všech okresních městech zřizovány okresním úřadem. Zákon č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech časově omezil jejich zřizovatelská práva ke knihovnam pouze do 31. 12. 1992. Tímto ustanovením byla zahájena tzv. „transformace“ okresních knihoven, přesun zřizovatelských pravomocí z okresního úřadu na městský úřad v příslušném okresním městě. Přesun zřizovatelských kompetencí ze státu na města byl od samého počátku živelný, bez vymezených pravidel, postupů, analýz i stanovení

cílů a byl provázen řadou negativních jevů. Častým jevem při transformaci bylo zrušení finančních dotací na zajištění regionálních služeb z okresního úřadu. Došlo k podstatnému útlumu či úplnému zrušení regionálních služeb a kooperačních vazeb mezi knihovnami v okresech. Časové období let 1990 až 1999 nebylo pro veřejné knihovny tehdy ještě Západočeského kraje příznivé. V roce 1990 bylo v knihovní síti 890 knihoven, za období do roku 1999 se stav snížil na 740 knihoven čili během devíti let došlo k úbytku 150 knihoven. Snížil se rovněž stav knihovních fondů. Nejednalo se vždy pouze o problémy financování, ale po změně politického ovzduší došlo k hromadnému vyřazování nevhodných publikací, které po listopadu 1989 neplnily svůj účel. Vyřazovala se nejen propagandistická literatura, ale i učebnice, které zastaraly díky novým osnovám ve školách. Období let 1990 až 1999 ve veřejných knihovnách Západočeského kraje lze shrnout jako období nestability, rušení knihoven, snižování počtu pracovníků, finančních nejistot a organizačních změn. Statistiky však dokazují, že si knihovny v tomto složitém období udržely svoje postavení ve společnosti a dokázaly se z trendu snižování stavu fondů, výpůjček, čtenářů i návštěvnosti vymanit a dosáhnout v těchto ukazatelích pomalého nárůstu.

JAK SE TRANSFORMAČNÍ ZMĚNY V KRAJI KONKRÉTNĚ PROJEVILY?

► Okres Domažlice

Zanikla bývalá okresní knihovna a byla vytvořena příspěvková organizace města Domažlice *Městská knihovna B. Němcové a Okresní středisko knihovnických služeb*. Toto středisko vzniklo rozhodnutím přednosty Okresního úřadu Domažlice 1. 4. 1996 jako zálohová organizace referátu kultury, která zajišťovala odborné poradenství pro profesionální a dobrovolné knihovníky městských a místních knihoven a podle požadavků i ostatních odborných knihoven regionu. Jeho činnost byla hrazena z rozpočtu okresního úřadu. V domažlickém okrese došlo ke zrušení střediskového systému k 1. 1. 1998. Na základě *Dohod o zpětném převodu vlastnického práva ke knihovním fondům* byl všem obcím fond zapsaný ve střediskových knihovnách vrácen. Tento knihovní fond byl posílen o dokumenty z bývalých doplňovacích oddělení příslušných střediskových knihoven.

► Okres Klatovy

V roce 1992 se z knihovnického hlediska rozpadl okres na tři oblasti: Klatovsko, Horažďovicko a Sušicko. V roce 1993 došlo ke zrušení Okresní knihovny v Klatovech a zřízení příspěvkové organizace – *Městské knihovny v Klatovech*. Knihovna dostávala minimální příspěvek od okresního úřadu, zejména však fungovala na základě sdružených prostředků od obcí. V oblasti Horažďovicka došlo z iniciativy města Horažďovice ke zrušení střediska Horažďovice a zrušení šesti knihoven. Městská knihovna Horažďovice se stala zálohovou organizací městského úřadu. Oblast Sušicka měla od roku 1992 problém s financováním. Příspěvková organizace města Sušice – *Městská knihovna Sušice* – od Okresního úřadu Klatovy nedostávala žádné příspěvky na svou činnost ani na činnost ostatních knihoven. Jejich fungování bylo zajištěno pomocí sdružených prostředků obcí na základě dvoustranných smluv a částečně z rozpočtu městské knihovny.

► Okres Plzeň-jih

V tomto okrese došlo v roce 1993 ke zrušení okresní knihovny v Přešticích. Všechny veřejné knihovny přešly pod své zřizovatele (obce/města). V omezené míře přebíral funkci okresní knihovny Okresní úřad Plzeň-jih.

► Okres Plzeň-město

V okrese Plzeň-město se stav nezměnil, vedle sebe vyvíjely činnost dvě velké veřejné knihovny: Státní vědecká knihovna v Plzni (dnes *Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje*) a *Knihovna města Plzně*.

► Okres Plzeň-sever

V okrese Plzeň-sever se po dlouhou dobu zachoval klasický střediskový systém. Knihovna v Plasích zůstala okresní knihovnou jako rozpočtová organizace Okresního úřadu Plzeň-sever.

► Okres Rokycany

V okrese Rokycany došlo v roce 1993 ke zrušení okresní knihovny. Všechny knihovny byly převedeny pod zřizovatele města/obce. Fungující střediskový systém se rozpadl.

► Okres Tachov

Po zrušení okresní knihovny v roce 1996 ztratila knihovna v Tachově právní subjektivitu a byla začleněna jako jeden z odborů pod *Městské kulturní středisko v Tachově*.

► Okres Karlovy Vary

Okresní knihovna Karlovy Vary byla společně s galerií a muzeem sloučena v jeden subjekt pod názvem *Galerie, muzea a knihovny okresu Karlovy Vary*.

► Okres Sokolov

Okresní knihovna v Sokolově byla spojena s okresním muzeem v jednu organizaci s názvem *Okresní muzeum a knihovna Sokolov* a stala se příspěvkovou organizací okresního úřadu.

► Okres Cheb

V okrese Cheb nedošlo k tak velkým změnám. Na území okresu fungovala jedna okresní knihovna a devět knihoven městských. Měnily se spíše počty poboček a neprofesionálních knihoven.

Strukturální změny završil zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, který nově ustanovil vznik Plzeňského a Karlovarského kraje s příslušnými kompetencemi. Dlouho připravovaný a očekávaný knihovní zákon č. 257/2001 Sb. podrobně upravil problematiku regionálních funkcí knihoven.

ZAVÁDĚNÍ REGIONÁLNÍCH FUNKCÍ KNIHOVEN V PLZEŇSKÉM KRAJI

Výkon regionálních funkcí (dále RF) v Plzeňském kraji navázal na střediskový systém v tehdejší Západočeském kraji. Krajská knihovna – Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje stejně jako ostatní krajské knihovny v zemi zareagovala na tzv. Prostějovskou výzvu (rok 2001) určenou ředitelům vědeckých knihoven, knihoven v okresních městech a dalším zainteresovaným pracovníkům, aby neprodleně zahájili přípravy na realizaci usnesení vlády ČR č. 195 ze dne 26. 2. 2001 k zajištění regionálních funkcí veřejných knihoven a k podpoře regionálních kulturních aktivit. Na základě harmonogramu prací v Prostějovské výzvě vytvořila krajská knihovna svůj interní pracovní materiál s postupem přípravy a provádění RF v Plzeňském kraji. Jako první byla svolána rada ředitelů okresních knihoven, bývalých okresních knihoven a knihoven, které projevíly o regionální funkci zájem. Z této porady vzešlo ustanovení sedmičlenné pracovní skupiny k regionálním funkcím. Členy skupiny byli za krajskou knihovnu PhDr. Jaroslav Vyčichlo a Bc. Jana Maixnerová, dále Mgr. Ladislav Šmídl (OK Plasy), Zdeňka Buršíková (MěK Klatovy), PhDr. Dagmar Svatková (Knihovna města Plzně), Ludmila Vyčichlová (MěK Rokycany) a Věra Fornousová (Knihovna Sušice). Na jednáních této pracovní skupiny se řešily otázky definování regionálních funkcí, jejich rozsah a finanční zabezpečení a vytváření standardů RF. Zároveň byly připravo-

vány návrhy smluv o poskytování regionálních služeb mezi krajskou knihovnou a pověřenou knihovnou a mezi pověřenou knihovnou a obsluhovanou knihovnou. Skupina zhodnotila funkce předkládané Prostějovskou výzvou a rozhodla o vyjmutí činností, které vykonávají veřejné knihovny na základě svého faktického postavení, statutu nebo zřizovací listiny. Bylo dohodnuto zaměřit se na ty regionální služby, které reálně směřují svým obsahem ke knihovnám v regionu a přinesou zlevnění a vyšší odbornost knihovnických a informačních služeb obsluhovaných knihoven. Podle této domluvy došlo k určení obligatorních a fakultativních regionálních funkcí.

Krajská knihovna podle přijatého harmonogramu oslovila všechny budoucí pověřené knihovny, které ve svém regionu působnosti předjednaly se zřizovateli příslušných obsluhovaných knihoven výkon RF a zpracovaly podrobný seznam všech těchto knihoven. V další fázi zavedení RF v Plzeňském kraji připravila krajská knihovna *Koncepci zavedení a výkonu regionálních funkcí v Plzeňském kraji*. Koncepce byla předložena zástupcům kraje k projednání zejména z hlediska jejího finančního dopadu na rozpočet kraje. Dále byly vypracovány vzory smluv mezi krajskou knihovnou a pověřenou knihovnou a mezi pověřenou knihovnou a obsluhovanými knihovnami. S pověřenými knihovnami uzavřela Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje písemnou smlouvu o výkonu RF se zahájením od 1. 1. 2002.

V první etapě uzavřela krajská knihovna smlouvy o převedení výkonu RF s 11 knihovnami. Byly to: *Městská knihovna Blovic* • *Městská knihovna Dobřany* • *Okresní středisko knihovnických služeb Domažlice* • *Městská knihovna Horažďovice* • *Městská knihovna Klatovy* • *Městská knihovna Nepomuk* • *Okresní knihovna v Plasích* • *Městská knihovna Přeštice* • *Městská knihovna Rokycany* • *Městská knihovna Sušice* • *Městské kulturní středisko Tachov – odbor knihovna*.

Postupem času a vlivem různých faktorů došlo ke změnám v pověřených i obsluhovaných knihovnách, od roku 2003 se pověřenými knihovnami staly rovněž *Městská knihovna Manětín*, *Městská knihovna Kralovice* a *Knihovna města Plzně*. Aktuálně funguje na smluvním principu 14 knihoven jako pověřených a od roku 2012 vstoupí v platnost smlouva o přenesení výkonu RF s *Městskou knihovnou Stříbro*.

FINANCOVÁNÍ REGIONÁLNÍCH FUNKCÍ

Výkon RF byl zpočátku hrazen z prostředků okresních úřadů, případně tyto funkce nebyly vykonávány vůbec. Ve většině knihoven, které v uplynulých letech při decentralizaci přešly z okresních systémů pod přímé řízení zřizovatelů, došlo ke snížení počtu pracovníků. Mnohdy ještě i při této redukci byly pracovníkům v knihovnách snižovány pracovní úvazky, eventuálně byli knihovníci pověřeni plněním dalších úkolů, které s prací v knihovně nesouvisí.

Výkon RF představoval a pochopitelně představuje činnosti mimo běžný rozsah dosavadních služeb. K jejich výkonu byla tedy nutná finanční kompenzace. Nově koncipované služby kladly zvýšené požadavky na personální posílení a materiálové zabezpečení krajské knihovny a pověřených knihoven. Při optimální variantě v souladu s dohodnutými celostátními standardy by výkon RF v kraji měli podle propočtu krajské knihovny zajišťovat pracovníci v rozsahu 24,75 pracovního úvazku a celkové náklady byly propočítány na 13 015 000 Kč.

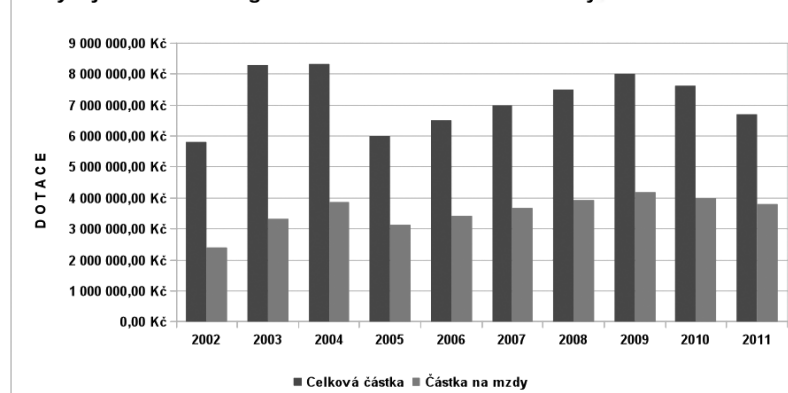
V letech 2002–2004 byl výkon RF financován ze státního rozpočtu z prostředků *Programu podpory výkonu regionálních funkcí*. Tyto finanční prostředky rozdělovalo ministerstvo kultury na základě metody proporcionálního financování, které zohledňovalo počet obyvatel a počet základních knihoven v kraji zřizovaných obcemi. Díky přijatým finančním a systémovým opatřením se podařilo nastartovat slibný rozvoj výkonu RF v celé republice. Poté byl opět narušen zákonem č. 243/2000

Sb., o rozpočtovém určení daní ve znění novely zákona č. 1/2005 Sb. Z něho vyplývá, že od roku 2005 nebyly RF knihoven financovány státem, ale jednotlivými kraji. Finanční prostředky na výkon RF se staly součástí rozpočtu každého kraje. Ty tak dostaly nejen možnost garantovat výkon RF, ale měly i možnost do nich a celé jejich organizace zasahovat. Jednotlivé kraje ve většině případů respektovaly zavedený systém RF, což přispělo k plynulému přechodu z jednoho druhu financování na jiný.

V případě Plzeňského kraje ovšem došlo k drastickému snížení finančních prostředků na výkon RF, čímž byl závažně ohrožen celý systém jejich fungování. Financování RF úzce ovlivňuje úroveň regionálních služeb, tzn. platové ohodnocení metodiků, nákup fondu, jeho zpracování, sestavování výměnných souborů a jejich cirkulaci, dopravní obslužnost a vlastní metodickou práci v knihovnách. Meziroční pokles z částky 8 328 000 Kč na 6 000 000 Kč byl velmi tvrdý a opět rozkolísal zvolna se ustavující systém. Od roku 2006 docházelo k postupnému navyšování přidělených finančních prostředků, k vyrovnání na částku 8 000 000 Kč došlo v roce 2009.

V letech 2005–2010 se při propočtu přidělené dotace pro jednotlivé pověřené knihovny vycházelo z metody proporcionálního financování. Z celkové částky určené Plzeňským krajem na výkon RF byla odečtena část pro krajskou knihovnu, která podle knihovního zákona koordinuje výkon RF a zajišťuje další služby, vyplývající ze znění tohoto zákona. Zbýlá suma byla rozdělována na základě

Vývoj financování regionálních funkcí v Plzeňském kraji v letech 2002–2011

procentuální klíče tak, že z částky představující 55 % finančních prostředků se stanovila průměrná částka na jednu obsluhovanou knihovnu, zřizovanou obcí. Každé pověřené knihovně tedy náležely finanční prostředky, které byly násobkem počtu obsluhovaných knihoven zřizovaných obcí na území, na kterém zajišťovala RF, a stanovené průměrné prostředky na jednu obsluhovanou knihovnu. Tyto prostředky mohly být použity na celkové zajištění osobních nákladů pověřené knihovny a nesměly být překročeny.

Z částky představující 45 % peněžních prostředků se stanovila průměrná částka na jednoho obyvatele kraje. Každé pověřené knihovně náležely prostředky, které byly násobkem počtu obyvatel území, na kterém zajišťovala RF, a stanovené průměrné částky na jednoho obyvatele. Výše dotace byla každoročně schvalována Zastupitelstvem Plzeňského kraje.

Období nastupující ekonomické krize přineslo opět omezení ve financování RF v Plzeňském kraji – další snižování přidělované dotace pro rok 2010 i pro následující rok 2011 až na sumu 6 700 000 Kč. Výrazné snížení prostředků si dokonce vynutilo změnu v propočtu přidělované dotace, a tím i změnu *Pravidel poskytování a čerpání finančních prostředků na výkon regionálních funkcí v Plzeňském kraji* s platností od 1. 1. 2011. Bez přijatých úprav by došlo k dalšímu snížení již dříve krácených pracovních úvazků metodiků, kteří zajišťují činnost spojenou s výkonem RF.

Hlubkový audit ve Studijní a vědecké knihovně Plzeňského kraje začátkem roku 2011 poukázal i na určité disproporce ve využití dotace na výkon RF v kraji – zejména na vysoké provozní náklady na úkor nákupu a distribuce knihovního fondu do obsluhovaných knihoven a nařídil přijmout opatření ke sledování efektivnosti vynaložených finančních prostředků.

AKTUÁLNÍ STAV VÝKONU REGIONÁLNÍCH FUNKCÍ V NAŠEM KRAJI

Garantem výkonu RF v Plzeňském kraji je Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje prostřednictvím oddělení vzdělávání a organizace knihovnictví (OVOK). Na práci pro knihovny v kraji se podílejí dvě pracovnice částí svého úvazku. Smlouvu o přenesení výkonu regionálních funkcí uzavřela

SVK PK se 14 pověřenými knihovnami. Jejich roz-
místění nekopíruje přesně strukturu obcí s rozší-
řenou působností. Větší počet obvodů odpovídá
rozloze kraje, rozložení obyvatel, dopravní infra-
strukturu a především funkčním strukturám. Pově-
řené knihovny smluvně zajišťují výkon RF pro 492
knihoven v obvodu své metodické působnosti. Jedná se o 48 profesionálních a 444 nepro-
fesionálních knihoven (včetně poboček). Výkon RF je
dán *Pravidly financování a čerpání finančních pro-
středků na výkon regionálních funkcí v Plzeňském
kraji*.

Pro rok 2012 se připravuje podstatná změna
v pravidlech, a to ve způsobu propočtu dotace. Pro
výpočet nebude již brán v úvahu počet obyvatel,
ale pouze počet obsluhovaných knihoven. Po od-
počtu částky na krajskou knihovnu se dotační pro-
středky podělí počtem obsluhovaných knihoven
v kraji. Tím dostaneme základní index, sumu přípa-
dající na jednu obsluhovanou knihovnu. Tímto in-
dexem vynásobíme počet obsluhovaných knihoven
spravovaných konkrétní pověřenou knihovnou. Še-
desát procent z takto vypočtené částky budou
moci knihovny využít na osobní náklady pracov-
níků zajišťujících RF. Minimálně 30 % z přiděle-
ných prostředků je pověřená knihovna povinna
vyčerpat na nákup knihovního fondu. Zbývající
prostředky lze použít na úhradu provozních ná-
kladů, čímž se rozumí náklady na dopravu, ces-
tovné, energie, pořízení výpočetní techniky, nákup
licencí a upgrade nezbytného programového vyba-
vení. Z dotace nelze hradit komerční projekty, po-
hoštění, dary, náklady spojené se zahraničními
cestami, nábytek, odpisy veškerého majetku ani
údržbu vyhrazených prostor a další náklady, které
přímo nesouvisejí s výkonem RF.

CO SE V POSLEDNÍCH LETECH PODAŘILO

- Stabilizovat systém knihoven v Plzeňském kraji.
- Navázat a upevnit komunikační toky, formou pravidelných koordinačních porad vytvořit fungující prostor pro výměnu zkušeností.
- Zajistit pro knihovny kvalitní připojení k internetu prostřednictvím Projektu internetizace knihoven (PIK) Ministerstva informatiky ČR.
- Vybavit knihovny v kraji výpočetní technikou zapojením do projektu SROP Internetizace knihoven Plzeňského kraje.

- Zrekonstruovat či nově vybavit prostory řady knihoven na úroveň odpovídající aktuálním trendům.
- Rozšířit provozní dobu knihoven.
- Dosáhnout postupného zapojení řady knihoven do celorepublikových programů a aktivit.
- Postupně vyškolit pracovníky knihoven v základní počítačové gramotnosti na úrovni ECDL a dalšími kurzy a semináři zvyšovat jejich profesio-
nální úroveň.
- Rozšiřovat nabídku knihovnických a informač-
ních služeb a volnočasových aktivit knihoven. Zapojit i menší městské knihovny do náročných projektů, jakou je např. digitalizace knihovních fondů.
- Získat jednotlivce i celé knihovny pro aktivity Svazu knihovníků a informačních pracovníků, vytvořit spolupracující tým, který má na zřeteli

postupné zlepšování podmínek pro činnost knihoven.

Po letech je zjevné, že rozsah a úroveň RF se v jednotlivých částech České republiky liší a pravděpodobně tomu tak bude přes veškeré koordinační snahy i v budoucnu. Tato situace vychází z historických podmínek, zaváděných knihovnických systémů, vyplývá z různé uživatelské poptávky po knihovnických a informačních službách a především je dána rozdílnou výší prostředků poskytovaných jednotlivými krajskými úřady. Je potěšitelné, že v mezikrajovém srovnání Plzeňský kraj prozatím nezaostává.

HANA HENDRYCHOVÁ > ovok2@svkpl.cz

(S využitím diplomové práce PhDr. Dagmar Čerňové
Regionální funkce knihoven v Plzeňském kraji. Plzeň, 2003)

REGIONÁLNÍ FUNKCE V PRAXI

Klatovská knihovna – centrum milovníků kultury

Městská knihovna v Klatovech oslavila v minulém roce již 150. výročí své činnosti. Důležitým mezníkem byl pro knihovnu rok 1999, kdy se přestěhovala do zrekonstruovaných prostor bývalé jezuitské koleje. Tato skutečnost výrazně rozšířila možnosti knihovny, která tím získala 1300 m² užité plochy, výstavní galerie a atraktivní společenský sál pro kulturní akce. Rozšířila se provozní doba knihovny a do všech oddělení byl zaveden elektronický výpůjční systém. Knihovna provozuje samostatný antikvariát. Díky příznivým podmínkám se klatovská knihovna postupně stala centrem milovníků kultury.

Vedle své standardní knihovnické činnosti pořádá výstavy v rámci projektu Sochy do barokní niky, kde vystavovalo již přes 30 autorů, v galerii představuje fotografie a výtvarné umění, k výstavní činnosti jsou využívány prostory celé knihovny. Ke knihovnické tradičním aktivitám patří besedy se spisovateli a ilustrátory nebo křty nových knih. Knihovna nabídku rozšířila o cestopisné pořady, odborné přednášky, hudební pořady nebo např. i školení pro seniory a maminky na mateřské

Foto archiv knihovny

dovolené. Pro odbornou veřejnost pořádá konference a sympozia – *Barokní jezuitské Klatovy, Balbínovská Miscellanea, Perla v hrubé kazajce, V ráji realistikém*. Významnými partnery knihovny jsou např. Občanské sdružení Klatovské katakomby a o. s. Bartolomeo, ZUŠ J. Klíčky v Klatovech a Dům dětí a mládeže, Pedagogická fakulta Západočeské univerzity v Plzni, Klub přátel Klatovska, Svaz tělesně postižených Šumava, Úřad práce a řada dalších.

MIŠTEROVÁ, Zuzana:

Dvakrát z Knihovny města Plzně – pobočka Lobzy, 9/335

MODŘANSKÁ, Gabriela:

„Staronová“ služba pro rodiče s dětmi, 12/454

MYŠIAKOVÁ, Silvia:

Petra Braunová hostem Hornonitranské knihovny, 7–8/293

LIPTÁKOVÁ, Helena:

Piknik v trávě s knížkou, 9/336

NOVÁKOVÁ, Martina:

Moravskokrumlovské ohlédnutí za výstavou, 11/415

NOVOTNÁ, Eva:

Hry bez hranic aneb Knihovnice dětem v Chebu, 10/376

ONDRÁŠOVÁ, Svatava:

Jak děti varily v knihovně kaši, 12/454

ONDRÁŠOVÁ, Zuzana:

Jak drak plival oheň v Knihovně Napajedla, 1/36

REMSOVÁ, Lenka:

Radost z vlastnoručně vytvořených knih, 4/156

SVOBODA, Pavel:

Třetí ročník Salonu blanenských fotografů, 11/416

ŠLESINGEROVÁ, Helena:

O Knihofonu, dětech a slonech v Plzni, 10/375

VALENTOVÁ, Marie:

Pohádkový Den pro dětskou knihu v Chodově, 1/36 • Nejen děti mají rády večerníčky..., 11/415

► ZE SVĚTA**GIEBISCH, Roman:**

Zdroje jsou dostupné v Knihovně knihovnické literatury Národní knihovny ČR, 1/39, 2/79, 3/119, 4/159, 5/199, 6/239, 7–8/297, 9/339, 10/379, 11/419, 12/457

► ZE ZAHRANIČÍ**FUTOVÁ, Gabriela:**

Do knihovny... aneb Na začátku byl sen, 12/448

HYBÁČKOVÁ, Beáta:

Slovenská premiéra se povedla aneb Měsíc autorského čtení, 11/410

PETIŠKOVÁ, Dagmar:

Kyjevská výstava ukrajinské knihy a knihtisku českým pohledem, 9/326

VANĚK, Aleš:

Současné on-line aktivity novozélandského knihovnictví, 2/62

► ZUZANA HELINSKY ODPOVÍDÁ (NEJEN) ZE ŠVÉDSKA

2/78, 5/198, 9/338, 12/456

Trénování paměti v knihovnách

Česká společnost pro trénování paměti a mozkový jogging (dále ČSTPMJ) má se spoluprací s knihovnami už několikaleté pozitivní zkušenosti. Z pozice předsedkyně ČSTPMJ hodnotím jako přelomový rok 2006. Do té doby se naše společnost orientovala téměř výhradně na školení trenérů paměti pro ústavní zařízení a chyběli vyškolení lektori pro práci s veřejností, protože ti stávající byli na semináře vysláni obvykle svými zaměstnavateli, většinou ústavním zařízením, a kurzy vedli v rámci své pracovní doby.

Teprve kampaň z roku 2006 zaměřená přímo na knihovny všech druhů s přesvědčením, že právě knihovny, které byly historicky vždy nositelkami vzdělanosti a osvěty, by se mohly stát místem, kde se budou v budoucnu nabízet kurzy trénování paměti veřejnosti, přinesla své ovoce.

Šťastná náhoda tomu chtěla, že právě charismatická Jana Vejsadová, která byla historicky první knihovnicí, jež absolvovala v roce 2002 seminář pro trenéry paměti, se poté, co opustila Krajskou knihovnu Vysočiny v Havlíčkově Brodě, stala OSVČ s širokým akčním radiem a bohuželým posláním: infikovat knihovnický svým nadšením pro trénování paměti a přesvědčit je, že to mohou být právě oni, kteří dokáží propojit základní poslání knihoven – půjčovat knihy a propagovat čtenářství – s novými metodami práce, jejichž konečným cílem jsou zajímavé, moderní a občany žádané služby.

Knihovnici sdružení v ČSTPMJ vytvořili dokonce sekci knihovnicků-trenérů paměti z iniciativy Zdenky Adlerové z Knihovny Karla Dvořáčka z Vyskova. A tím vznikla i platforma pro inspiraci dalších knihovnicků. Trénování paměti v knihovnách získává náležitou vážnost, rozšiřuje profesní záběr knihovnicků a do budoucna by se mohlo stát neoddelitelnou součástí knihovnické práce. Knihovny by prostřednictvím svých trenérů paměti nejen pokračovaly ve svém historickém poslání nositelů osvěty a vzdělanosti, ale navíc pomocí kurzů kognitivního tréninku ovlivňovaly budoucí zvýšení soběstačnosti a prodloužení nezávislosti seniorské populace. A seniorská populace ani jinou šanci nemá, protože podle zákona č. 108/2006, o poskytování sociálních služeb se k těmto službám dostanou v budoucnu opravdu jen ti nejpotřebnější. Avšak kurzy trénování paměti pro veřejnost nejsou určeny pouze seniorům, ale i dalším skupinám obyvatel, jako jsou děti, matky na mateřské dovolené či nezaměstnaní v produktivním věku.

Základní informace o ČSTPMJ a seznam našich kurzů pro veřejnost, kde právě knihovny hrají důležitou roli, lze najít na www.trenovanipameti.cz, stejně tak jako přihlášku na příští kurz pro trenéry paměti, který se koná v únoru 2012. Věřím, že v něm nebudou knihovnici chybět.

DANA STEINOVÁ > dana_stein@volny.cz

> Dokončení ze str. 439

Knihovna knihy nejen půjčuje, ale i vydává, knihami (se) baví. Její publikační činnost je obšírlá, vycházejí sborníky z konferencí a sympozií, jak už byla zmíněna Balbínovská Miscellanea, Perla v hrubé kazajce nebo V ráji realistickém. Proběhl již 21. ročník soutěže pro začínající autory *Literární Šumava*, na letošní *Literární Šumavě knihovnické* účastníkům přiblížila zákulisí soutěže jedna z členek poroty, básnička Helena Šlesingerová.

Znevýhodnění uživatelé knihovny mají „svoji“ studovnu, klatovská knihovna spolupracuje s Knihovnou a tiskárnou Karla Emanuela Macana v Praze a pravidelně doplňuje fond oddělení pro nevidomé a slabozraké. V knihovně se pořádají kurzy znakové řeči pro začátečníky i pokročilé, podporuje se individuální studium jazyků.

Nejvíce pořadů je určeno dětem. Jsou to besedy o knihách, besedy se spisovateli a ilustrátory, divadelní představení, literární a znalostní soutěže, exkurze a knihovnické lekce pro základní školy, školní družiny a dokonce i pro mateřinky. Knihovna pořádá soutěže ve čtení, zapojuje se stále více do celorepublikových projektů BMI, BMČ, Noc s Andersenem, Kamarádka knihovna, Den pro dětskou knihu, Celé Česko čte dětem. Týden knihoven má v Klatovech dokonce mezinárodní dosah, postupně byl věnován Indii, irské nebo bavorské kultuře. Jedna z poboček knihovny sídlí přímo v jedné z klatovských základních škol. Z místa, kde se půjčují knihy, se postupně stalo místo, kde děti tráví svůj volný čas.

Foto archiv knihovny

Od roku 2010 má knihovna k dispozici moderní depozitář s pojízdným regálovým systémem, podařilo se realizovat novou datovou síť a zprovoznit server pro OPAC 2.0 s využitím grantového programu VISK 3.

Výkon regionálních funkcí na Klatovsku

Městská knihovna v Klatovech je od roku 2002 pověřena knihovnou a spravuje 45 knihoven ve svém metodickém obvodu, z toho je 9 profesionálních. Na základě smlouvy o převedení regionálních služeb pro tyto knihovny zajišťuje:

- nákup a zpracování knihovního fondu podle zavedených standardů,
- budování výměnných fondů a zapůjčování knižních souborů,
- odbornou pomoc při revizi a aktualizaci knihovních fondů,
- poskytování průběžných konzultací a poradenskou činnost,
- pořádání odborných seminářů a porad pro pracovníky knihoven,
- pomoc při sestavování žádostí (projektů) o dotaci v grantových programech,
- pomoc při zpracování potřebné dokumentace (knihovní řád, zřizovací listina),
- zpracování statistických výkazů,
- jednání s městskými a obecními úřady o podmínkách poskytování knihovnických služeb v jednotlivých místech,
- zapracování nových knihovnicků apod.

Poskytování regionálních služeb je z velké části pokryto dotací z prostředků Plzeňského kraje. Nejproblematičtější byl rok 2005, kdy financování výkonu RF přešlo z ministerstva kultury na kraj. Každoročně se dařilo vyšší dotace dorovnávat, ale v posledních dvou letech, 2010 a 2011, došlo opět k většímu poklesu, což se v praxi projevilo zejména v omezení prostředků na nákup nových knih, který je ovšem pro knihovny stěžejní.

Třikrát ročně se konají porady profesionálních knihoven k otázkám nových trendů v knihovnictví, informacím o legislativních změnách, o účasti v celostátních akcích. Porady neprofesionálních knihoven se konají jedenkrát ročně, mají pracovní program, který je doplněn zpestřením v podobě semináře nebo exkurze.

Pověřená knihovna pomáhá knihovnám ve svém metodickém obvodu i jinak: odborným stanoviskem k rekonstrukci (jako to bylo v Janovicích nad Úhlavou a Nýrsku) nebo podporou účasti pracovníků na specializovaných seminářích. Vysílá pracovníky na odborné semináře, řadu jich ovšem také sama pořádá – ke jmenné katalogizaci nebo na téma *Sluchově postižený čtenář ve vztahu k četbě, Zpracování informací a jejich uložení do paměti, kurzy trénování*

paměti s Janou Vejsadovou. Na některé vzdělávací akce jsou přizvány i knihovny z blízkého okruhu, např. z Horažďovic, ze Sušice, z Domažlic nebo z Přeštice. Každoročně připravujeme tematický zájezd věnovaný zajímavým knihovnám v republice (např. v roce 2010 byly navštíveny městské knihovny v Sedlčanech a v Benešově). Metodička MěK Klatovy je hodnotitelkou soutěže Vesnice roku a zasedá v celostátní komisi soutěže Knihovna roku.

Průběžně se vyhodnocuje připojení knihoven k vysokorychlostnímu internetu. Třiatřicet knihoven připojení má a využívá ho (z toho 26 bylo připojeno prostřednictvím PIK, dvě knihovny ještě na připojení čekají – Předslav, Zborovy). Čtyřicet knihoven bylo vybaveno multifunkční PC sestavou z projektu SROP. Pět knihoven poskytuje informační služby s využitím internetu na detašovaném pracovišti, pět knihoven připojení z různých důvodů dosud nemá. Jedná se zejména o malý počet obyvatel v místě, převažující starší věkovou kategorii, nedostatek finančních prostředků obecních úřadů, blízkost Klatov, obavy z jeho nevyužití. Právě využití internetu v malých neprofesionálních knihovnách je nižší než se čekalo, pokud ho lidé skutečně potřebují, zařizují si připojení z vlastních prostředků. Pomoc knihovnám v této oblasti

se týká např. i pomoci s nákupem nezbytného hardwaru i softwaru, konzultací a spolupráce při tvorbě webových stránek nebo zřízení elektronické adresy, zaškolení knihovníků k novým činnostem, pomoc při instalaci nových programů.

Je příjemné konstatovat, že pozitiva převažují. Dotace na regionální funkce se všemi omezeními představuje nesporný přínos. Daří se zajišťovat průběžný nákup knih a jejich zpracování, tvorbu výměnných souborů a jejich cirkulaci. Realizovalo se připojení knihoven k internetové síti prostřednictvím *Projektů internetizace knihoven (PIK)* ministerstva informatiky, knihovny byly vybaveny moderní výpočetní technikou z projektu *Internetizace knihoven Plzeňského kraje (SROP)*. U řady knihoven se podařilo zajistit a udržet rozšíření provozní doby. Díky dalším projektům podporujeme informační vzdělávání pracovníků knihoven a rozšiřujeme možnosti využití klasických i moderních informačních zdrojů.

A negativa? Víme o nich a snažíme se je postupně řešit.

A na závěr samozřejmě pozvání: Přijďte se podívat do naší knihovny nebo alespoň navštivte naši webovou stránku www.knih-kt.cz.

ZDEŇKA BURŠÍKOVÁ > reditel@knih-kt.cz

Interiér kralovické knihovny

Foto Jiří Bebr

Byla zde nalezena kromě několika zubů také velká keramická nádoba a bronzové ozdoby a šperky, jako je například nákrčník, nánožnice, náramky, jehlice, spony na oděv. Jedná se o velice významný archeologický nález, který dokazuje dřívější přítomnost keltského sídliště na tomto území.

Samotná výstavba knihovny probíhala od března 2009 do června 2010. Z důvodu rekonstrukce původních prostor byla výpůjční činnost knihovny pro veřejnost v říjnu roku 2009 na téměř devět

měsíců zastavena. Knihovna se na tu dobu přestěhovala s celým fondem do náhradních prostor, ostatní služby po celou dobu stavby stále poskytovala. V průběhu května 2010 proběhlo zpětné stěhování celého fondu knihovny do nových místností.

Městská knihovna v Kralovicích byla slavnostně znovuotevřena 22. června 2010. Běžný provoz pro veřejnost byl zahájen hned následující den. Do konce roku 2010 se stačilo zaregistrovat v nové knihovně a její pobočce Hradecko 870 čtenářů, zatím nejvíce v historii karlovecké knihovny. V letošním roce počet čtenářů, výpůjček i zájem o ostatní služby stále narůstá.

Součástí stavby byla kromě knihovny také přístavba místností pro zaměstnance technických služeb, rekonstrukce stávajících prostor knihovny, úprava vnitrobloku – bezbariérový vstup do budovy a vytvoření několika parkovacích míst pro invalidy. Realizace celého projektu stála kolem 19,5 mil. Kč.

MILENA VÁCLAVÍKOVÁ

> vaclavikova.milena@kralovice.cz

REGIONÁLNÍ FUNKCE V PRAXI

Městská knihovna v Kralovicích už má dostatek místa

Městská knihovna v Kralovicích je od roku 2003 pověřena krajskou knihovnou výkonem regionálních funkcí pro 19 knihoven. S postupným nárůstem vlastních i výměnných knihovních fondů nastal velký problém s nedostatkem místa. Chyběly sklady, prostory na pořádání akcí pro školy i pro veřejnost. Půjčovna byla přeplněná regály a nebylo zde dost prostoru ani soukromí pro zájemce o veřejný internet. Proto byl vypracován projekt *Revitalizace městského centra Kralovice - přístavba knihovny a úprava vnitrobloku*, který všechny tyto problémy vyřešil komplexně.

Projekt a stavební program byly rozpracovány již koncem roku 2007. Na úpravách projektu se pracovalo až do podání žádosti o dotaci (do března

2008), kterou zpracovala Regionální rozvojová agentura Plzeňského kraje.

Dotace z **ROP NUTS II Jihozápad**, který je financován z **Evropského fondu pro regionální rozvoj**, ve výši **15,4 mil. Kč** byla přidělena v červnu 2008. Město na stavbu ještě získalo dotaci ze státního rozpočtu ve výši 1,3 mil. Kč. Poté probíhala výběrová řízení na zhotovitele stavby, vybavení interiéru nábytkem a technikou a další přípravné práce.

Archeologický výzkum na místě budoucí stavby přinesl velmi zajímavé výsledky. Kromě úlomků předmětů z keramiky pocházejících z 15. a 16. století a zbytků středověké studny byl objeven také laténský kostrový hrob ženy ze 4. století př. n. l.

VÍTE, CO JE KIDD?

Minulost a současnost knihovny Sušice

Základ k obecní knihovně v Sušici položil spisovatel a národovec J. A. Gabriel již roku 1843, kdy byla z jeho popudu založena knihovna obecné školy. První veřejná čítárna pak vznikla v roce 1883 a působila ve městě společně s celou řadou spolkových knihoven. V roce 1914, po jejich sloučení, vznikla veřejná knihovna s názvem Lidová knihovna a čítárna Husova, jejíž udržování převzala obec. Když vyšel v roce 1919 zákon o veřejných knihovnách, měla sušická knihovna již 1639 svazků v hodnotě asi 40 000 korun.

V dalších letech prošla knihovna velmi pestrým vývojem. Jen historie jejího stěhování by vydala na samostatný článek. Smutnou kapitolou jsou její osudy za druhé světové války. Jen díky mimořádnému úsilí, obětavosti a osobní statečnosti zasloužilého učitele, básníka a dlouholetého knihov-

níka Jana Jáši přečkal knihovní fond toto období, uchovaly se cenné české tisky a knihovna mohla ihned po válce začít opět sloužit veřejnosti. Ani v dalším období se ale nevyhnula několikerému stěhování – až v roce 1992 zakotvila ve svém současném působišti, v budově bývalé nemocnice v ulici Na Vršku. Zřizovatelem Městské knihovny bylo nejprve Město Sušice, v období let 1978 až 1991 Okresní knihovna v Klatovech, pak opět Město Sušice a od roku 1993 je provozovatelem knihovny Městské kulturní středisko v Sušici.

Činnost knihovny prošla dlouhým vývojem jako knihovna sama, a dnes je moderním pracovištěm poskytujícím své služby v pěti odděleních s plně automatizovaným provozem, veřejně přístupným internetem a bohatým knihovním fondem.

✳ **Oddělení pro dospělé** čtenáře zahrnuje půjčovnu beletrie, naučné a cizojazyčné literatury, bibliograficko-informační službu, meziknihovní výpůjční službu a zajišťuje kulturně výchovnou činnost, nejvíce exkurze a besedy.

✳ **Oddělení pro děti a mládež** nabízí půjčování beletrie, naučné literatury a periodik, bibliograficko-informační službu a kulturně výchovnou činnost v podobě exkurzí a besed.

✳ **Čítárna a studovna** soustřeďuje čítárnu a půjčovnu periodik, studovnu prezenčního knihovního fondu, bibliografickou a faktografickou informační službu a využití elektronických médií včetně veřejně přístupného internetu.

✳ **Oddělení vedení knihovny** zabezpečuje organizační činnost, plánování a hodnocení činnosti pro potřeby vedení MKS, statistiku a výkaznictví pro krajské a celostátní oborové přehledy, návrhy rozpočtu knihovny a sledování jeho čerpání, hospodaření knihovny, zpracování projektů na granty a jejich realizaci a celkovou organizaci regionální činnosti.

✳ **Oddělení pro regionální činnost** zajišťuje budování výměnného fondu od jeho nákupu po zpracování, výměnu knižních souborů, metodickou a školicí činnost, statistickou a rozborovou činnost, svolává aktivy knihovníků.

POVĚŘENÍ VÝKONEM REGIONÁLNÍCH FUNKCÍ PRO OBLAST SUŠICKA

Ještě před rokem 2002, před reorganizací státní správy a samosprávy a před vznikem krajů a měst s rozšířenou působností, vykonávala městská knihovna regionální činnost pro obecní knihovny ve svém okolí na základě uzavřených smluv s dvanácti obecními úřady v 19 knihovnách. Provoz regionu byl financován ze sdružených prostředků (nákup materiálů, tiskopisů, doprava), odměny knihovníků a nákup periodik si zajišťovaly obecní úřady samy. V roce 2002 byla knihovna v Sušici pověřena výkonem regionálních funkcí pro obce, které patří do správního obvodu Města Sušice. Knihovny v Hartmanicích, Žichovicích, Velharticích a Kašperských Horách mají profesionální statut, ostatních 22 knihoven pracuje s dobrovolnými pracovníky. Sériemi článků v *Sušických novinách* jsme chtěli seznámit širší veřejnost s nedocenenou prací těchto knihovníků a také zviditelnit jejich

KIDD v sušické knihovně

Foto archiv knihovny

pracoviště. S osobností knihovníka stoupá nebo klesá činnost každé knihovny a s jejich odchodem obvykle zaniká i celá knihovna. Články se setkaly s dobrým ohlasem a pro některé obyvatele jednotlivých vesnic to bylo i první setkání s jejich knihovnou.

KNIHOVNA HARTMANICE

Při vstupu do hartmanické knihovny návštěvníka s úsměvem přivítá knihovnice Dana Reindlová. Knihovna patří mezi profesionální a v Hartmanicích se nedá minout, sídlí v budově na rohu horního náměstí společně s informačním centrem. Stálý fond knihovny tvoří přibližně 6000 titulů. Nabídka obsahuje pro každého něco – romány pro ženy, cestopisy, kuchařky, pohádky i dívčí romány. Zájemci si mohou zapůjčit časopisy s různou tematikou, např. *Květy*, *100+1*, *Dívku*, *Čtyřlístek*, *Svět kuchyní*, *Svět koupelen*, *Burdu* nebo *Svět psů*. Knihovna si svůj fond doplňuje sama, ale občas využije výměnných souborů z Městské knihovny v Sušici. Knihovnu tvoří velká prostorná místnost s různými zákoutími, kde si v klidu nikým nerušení mohou čtenáři vybrat svoji oblíbenou knihu. Samozřejmě jsou počítače s veřejně přístupným internetem, který využívají hlavně studenti a turisté, v průběhu roku jej vyhledá kolem tisícovky zájemců. Mezi další nabízené služby patří meziknihovní výpůjční služba. Během roku si cestu do knihovny najde přes 2700 návštěvníků, kteří si vypůjčí zhruba 6000 titulů. Knihovna je pro čtenáře a ostatní zájemce otevřena každý den, kromě neděle a pondělí.

KNIHOVNA VELHARTICE

Knihovna ve Velharticích je jednou ze čtyř profesionálních knihoven našeho obvodu. Nemusí se hledat dlouho, návštěvníci ji mívají při cestě na velhar-

tický hrad. Sídlí přímo v budově obecního úřadu. Velhartická knihovna má vlastní bohatý fond, který čítá téměř 9000 svazků všech možných žánrů. Kromě knih nabízí k vypůjčení také šest titulů časopisů a samozřejmě veřejně přístupný internet. Otevřeno má každý den, kromě čtvrtka.

KNIHOVNA ŽICHOVICE

Knihovna v Žichovicích je profesionální knihovnou. Její dobrou duší je Jaroslava Miková, která se stará o všechny záležitosti nejen v knihovně, ale i kolem ní – a že jí v době rekonstrukce celé budovy obecního úřadu opravdu není málo! Změně dispozic a stěhování se nevyhnula ani knihovna, která je v budově umístěna, ale výsledek – i když v současné době ještě není všechno tak, jak by si paní Miková přála a představovala – je velkým příslibem. Půjčovna září pastelovými barvami, nové regály jsou zaplněny knihami, ostrůvky židlí a křesílek zvou ke studiu, četbě nebo jen setkání s kamarády. Internetová místa jsou od půjčovny oddělena, neruší její chod a jsou k dispozici návštěvníkům i mimo půjčovny dny. Knihovna v Žichovicích má vlastní bohatý knižní fond, čtenářům nabízí také 29 titulů časopisů, zajišťuje meziknihovní výpůjční službu, zapojuje se do celostátních projektů. Po celou dobu rekonstrukce i za téměř bojových přístupových podmínek nebyl provoz knihovny přerušena a paní knihovnice obětavě sloužila svým čtenářům. Roční počet návštěvníků byl i v těchto ztížených podmínkách kolem dvou tisíc, k tomu je třeba připočítat dalších 800 uživatelů internetu a máme jasný důkaz o tom, že knihovna v Žichovicích plní své úkoly víc než dobře. A až bude celá budova zrekonstruovaná, pozveme vás do knihovny znovu, protože si myslíme, že to opravdu bude stát za to.

KNIHOVNA KAŠPERSKÉ HORY

Knihovna v Kašperských Horách patří mezi profesionální a sídlí v budově kašperskohorské radnice. Knihovnice Jarmila Větrovcová a Ludmila Veselá se starají jak o chod knihovny, tak o nákup nových knižních titulů. „Babičky“, jak místní nazývají paní knihovnice, přivítají v knihovně během roku přes 1200 návštěvníků, kteří si mohou vybírat z bohatého fondu knihovny. Najdou zde všechny žánry – od románů po encyklopedie. V nabídce jsou také časopisy, např. *Tina*, *Květy*, *Receptář* nebo si zájemci mohou vyrobit něco pěkného podle časopisu

Praktická žena. Nejčastějšími návštěvníky knihoven jsou ženy, ale to neplatí jen v Kašperských Horách, tak je tomu ve všech knihovnách. Kdyby náhodou informace v knihách nebyly dostatečné, mohou čtenáři k jejich doplnění využít internetové vyhledávače na veřejně přístupném internetu, který je umístěn v Kulturním a informačním centru v Kašperských Horách.

Regionální služby poskytuje pověřená knihovna Sušice zejména malým obecním knihovnám **Čimice, Rabí, Bukovník, Dražovice, Hrádek, Dlouhá Ves, Soběšice, Ostružno, Hlavňovice, Petrovice, Podmokly, Strašín, Rozsedly, Žihobce, Nezdice, Chmelná, Nezamyslice, Bílenice, Budětice, Šimanov** a knihovně **Domova důchodců v Sušici**.

FINANČNÍ PROSTŘEDKY NA REGIONÁLNÍ FUNKCE

Od roku 2001 jsme usilovali o získání finančních prostředků z celostátně vyhlašovaných grantů VISK, SROP a PIK, ve kterých jsme byli většinou úspěšní. Podařilo se získat finance na přechod automatizovaného knihovního systému v knihovně v Hartmanicích, v letech 2006–2008 byly vyřešeny problémy s připojením k internetu ve všech místních knihovnách našeho obvodu (kromě jedné). Ne ve všech případech jsme se setkávali se vstřícností a pochopením vedení obcí, ale dobré dílo se podařilo. Město Sušice jako zřizovatel knihovny je regionální činnosti pozitivně nakloněno a nežadá žádnou úhradu nákladů na energie a dopravu. V rámci regionu nám poskytuje zdarma vozidlo k rozvozu výměnných souborů, což je pro naši práci velké plus. Kromě knihoven s profesionálním pracovníkem nemá žádná z malých knihoven, až na výjimky, vlastní fond. Výměnný fond je doplňován převážně z dotace na regionální funkce. Celý výměnný fond je uložen v elektronické podobě a veškerá činnost oddělení je plně automatizovaná. Spolupráce se všemi knihovny v naší oblasti je na dobré úrovni, za což se jim odměňujeme již třetím rokem konanými výjezdními exkurzemi do knihoven, ze kterých můžeme čerpat inspiraci pro další činnost. Byli jsme nadšeni např. výkladem ředitelky Šmidingerovy knihovny ve Strakonici, oslovil nás interiér knihovny v Klatovech, Křtětice u Vodňan byly příkladem malé knihovny, který byl velmi blízký všem zúčastněným. V loňském roce

jsme si užili krásné prostředí Třeboně i její útulné knihovny a podívali se, jak funguje krajská knihovna v Českých Budějovicích.

Přidělené finanční prostředky na regionální činnost mají sestupnou tendenci, to ale neznamená, že by klesající úroveň měla mít i práce pro region. Budeme se snažit činnost v místních knihovnách zachovat alespoň v současné podobě, protože mnohdy je knihovna jediným kulturním zařízením v obci.

Pořád ovšem ještě nevíte, co je to KIDD! Ráda vás s ním seznámím – je to náš KNIHOVNÍ INTELLIGENTNÍ (INFORMUJÍCÍ) DOBRÝ DUCH, který nás provází všemi akcemi pro děti v naší knihovně. Pasuje na rytíře slova naše prvňáčky, tančí s „mateřáčky“ na písničky, které si sami zpívají, připra-

vuje pro děti literární soutěže v *Sušických novinách* a ty nejlepší pak zve na *Velký Vánoční Večerek*. Dokonce uspořádal svou vlastní tiskovou konferenci, kdy mu děti podávaly záladné otázky. Ale hlavně nám pomáhá získávat děti pro plnění jeho základního hesla: *Kdo hodně čte, hodně ví!* A to je heslo i pro nás.

A CO BUDE DÁL?

V loňském roce byl vypracován projekt na městské „multifunkční“ kulturní zařízení, jehož součástí by měla být i knihovna. Realizace stavby je závislá na finančních prostředcích, které se městu podaří získat. Kdy to bude? To zatím neví ani KIDD!

ANNA JEŽKOVÁ > region@mksusice.cz

Zpřístupňování šedé literatury

Již počtvrté se konal Seminář ke zpřístupňování šedé literatury. Hlavním cílem projektu *Digitální knihovna pro šedou literaturu – funkční model a pilotní realizace*, který v letech 2008–2011 podpořilo Ministerstvo kultury ČR, bylo vybudování Národního úložiště šedé literatury (NUŠL). Na projektu spolupracovala Národní technická knihovna a Vysoká škola ekonomická v Praze. V Ballingově sále Národní technické knihovny byly 25. října prezentovány dosažené výsledky a plány do budoucna, neboť v letošním roce se projekt nachází v závěrečné fázi. Seminář, včetně panelové diskuse, moderovala Radka Římanová (NTK).

Projekt představila jeho hlavní řešitelka Petra Pejšová (NTK). Ze zahraničních hostů vystoupili za organizaci GreyNet Dominic Farace s výsledky projektu tzv. „pokročilých publikací“, který přispívá ke zlepšení přístupu k výsledkům výzkumu, a Christiane Stock z francouzského INISTu představila mezinárodní databázi šedé literatury OpenGrey, s níž NUŠL spolupracuje. Zazněly příspěvky týkající se jak noviněk v softwarovém řešení projektu (Tomáš Müller, NTK), tak právní problematiky zpřístupňování šedé literatury (Jaromír Šavelka, Michal Koščík, PF MU Brno), včetně zabezpečení a ochrany dat v institucionálních digitálních repozitářích (Pavla Kovářová, KISK MU Brno) až po novinky v uživatelském Centrálním rozhraní NUŠL (Pavel Kocourek, INCAD).

Foto Jiří Mika

V průběhu semináře byly představeny dva další projekty. *Repozitář.cz*, jehož cílem je vytvořit úložiště odborných publikací a zaměstnaneckých děl a zajistit i další služby, včetně režimu zpřístupňování děl a odhalování plagiátů (Daniel Jakubík, CVT-FI MU Brno) a model CERIF, který byl doporučen Evropskou komisí jako standard pro vytváření informačních systémů o výzkumu a není v ČR ještě aplikován (Jan Dvořák, InfoScience Praha).

Novinkou čtvrtého ročníku semináře byla panelová diskuse odborníků z různých institucí, kteří diskutovali o zpřístupňování šedé literatury a spolupráci s NUŠL (Lenka Maixnerová, NLK; Václava Horčáková, HÚ AV ČR; Tomáš Pergler, AVU; Jaromír Šavelka, PF MU Brno; Iveta Fürstová, NTK).

Elektronické sborníky ze všech čtyř ročníků semináře jsou dostupné na <http://nysl.techlib.cz/index.php/Sborniky>.

VLADIMÍRA ŠVORCOVÁ > svorcova@svkkl.cz

PO KOM SE JMENUJE?

Ve dvou ročnících Čtenáře jsme dali prostor českým knihovnám, které nesou ve svém názvu jméno významné osobnosti. Nepochybujeme, že je takových knihoven více, je tedy možné, že se v budoucnu k tématu vrátíme. Pro oživení paměti vám teď v souhrnu přinášíme přehled představených knihoven v roce 2010 a 2011.

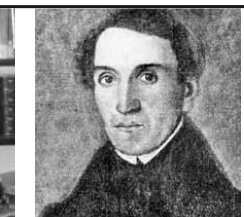
Foto archiv knihoven a redakce

Městská knihovna Ladislava z Boskovic v Moravské Třeboně (1/33, 2010)

Městská knihovna Rudolfa Zuberera Javorník (1/26, 2011)

Šmíderova knihovna Strakonice (2/52, 2010)

Knihovna Eduarda Petišky v Brandýse n. Labem – Staré Boleslavi (2/66, 2011)

Knihovna Matěje Josefa Sychry ve Žďáru nad Sázavou (3/103, 2010)

Krajská knihovna Františka Bartoše Zlín (3/108, 2011)

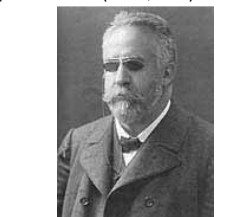
Knihovna Augustina Dubenského v Borovanech (4/146, 2010)

Knihovna Karla Dvořáčka ve Vyškově (4/145, 2011)

Knihovna Dr. Emanuela Boříckého v Milíně (5/191, 2010)

Knihovna a tiskárna pro nevidomé Karla Emanuela Macana v Praze (5/186, 2011)

Městská knihovna Egona Hostovského v Hronově (6/231, 2010)

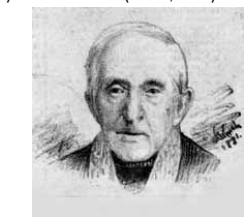
Knihovna Petra Bezruče v Opavě (6/224, 2011)

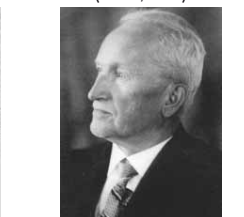
Městská knihovna Ervina Špindlera v Roudnici nad Labem (7–8/274, 2010)

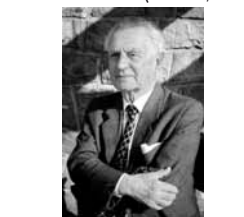
Knihovna Boženy Benešové Napajedla (7–8/277, 2011)

Městská knihovna Antonína Marka Turnov (9/334, 2010)

Městská knihovna Josefa Čizmáře ve Vizovicích (9/329, 2011)

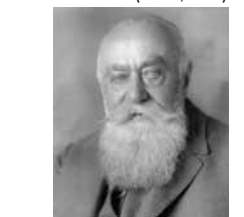
Knihovna Františka Kožíka Uherský Brod (10/361, 2010)

Knihovna Václava Štecha ve Slaném (10/369, 2011)

Knihovna K. H. Máchy Litoměřice (11/409, 2010)

Štolbova městská knihovna Nechanice (12/435, 2010)

DO KNIHOVNY... ANEB NA ZAČÁTKU BYL SEN

Jistě to znáte: dostanete nápad, šilný nápad, který je spíše snem a vyhlíží jako absolutně ne-realizovatelný. A pak potkáte člověka, který uvažuje o stejné věci a vás se najednou zmocní pocit, že ten nápad není úplně marný a že by se dal při troše dobré vůle provést.

O čem jsme to tedy snili? O velké billboardové reklamě na knihovny a čtení. O reklamním spotu, plakátu, sloganech, které by vyjadřovaly myšlenky knihoven, oslovovaly by mladé lidi a vzbuzovaly zájem. Že to byl divoký sen, víme. Přesto jsme se do jeho uskutečňování pustili. S Andreou Dohovičovou, metodičkou Knihovny P. O. Hviezdoslava v Prešově, jsme vypracovali projekt, jehož cílem bylo dosažení všech zmíněných představ. Ovšem jak upoutat zájem dětí a mladých tak, aby to mělo smysl?

Děti zbožňují soutěže, mladé by snad motivoval honorář, ale co knihovny? A tak jsme to vymysleli šalamounsky. Vypíšeme soutěže a knihovny budeme motivovat možnou výhrou, stejně jako vítěze jednotlivých kategorií. Obtížnost kategorií nastavíme tak, aby byly zajímavé a proveditelné, protože nám šlo o nápady mládeže. Vždyť kdo jiný by ji měl přitáhnout do knihoven?

Tak vznikl projekt, který se skládal ze série soutěží určených dětem a mladým lidem do 25 let.

Nejmenší (I. stupeň základní školy) se mohli zapojit do soutěže s názvem *Máme doma KNIHY – Hledáme slovenskou čtenářskou rodinu*. Úkolem dětí bylo najít doma co nejvíce původních slovenských

knih a sepsat jejich seznam. Reakce dětí, ale i rodičů, knihovnic i učitelek byly úžasné! Děti opravdu proslídily domácí knihovny a vítěz dostal odměnou knihy podle vlastního výběru. Spolu s ním samozřejmě i jeho oficiální veřejná knihovna.

Pro druhý stupeň jsme navrhli kreslení. Kdo chtěl, mohl poslat návrh reklamního plakátu s tematikou *Knihovna je fajna*. Chtěli jsme, aby mladí knihovny propagovali svou optikou, aby vytvořili něco, co bychom v knihovnách nevymysleli. Návrhů přišlo bezpočet, a bychom zajistili odborný názor, přizvali jsme do poroty profesionální ilustrátory a grafiky. Ti hodnotili i druhou výtvarnou soutěž, určenou pro stejnou věkovou kategorii, která však byla náročnější. Účastníci měli vymyslet komiks na téma *Čtení je IN, V knihovně je fajna a Knihovna – centrum informací*. Úkol jsme ztížili podmínkou, že komiks může obsahovat nejvíce devět okének.

Soutěžící opravdu dřeli. Výsledkem byly oficiální plakáty a propagační materiály, které získaly knihovny

díky vítězům. Tématem a hlavní hrdinkou nás zvláště upoutal komiks.

Na řadu přišli středoškoláci. Tvorba hudebního textu a vymyšlení vtipného sloganu nebylo lehké, přesto byl zájem obrovský. Hudebním textem byla vlastně báseň na téma *Čtení je IN*. Stejným obsahem byl vymezen slogan kampaně, kam jsme však přidali ještě jedno: *Do knihovny*. Porotu opět tvořili lidé z oboru: profesionální knihovnice (proto, aby se nám ze sloganů nevytratily knihovny), básníci, reklamní textařka a muzikant, jehož úkolem bylo zhudebnění vítězného textu. Nejlepší slogan *Knihy – vitaminy pro duši* se dostal na propagační materiály vítězné knihovny, ale publikování si zasloužily i další.

Mnohem náročnější úkol měli všichni, kteří se pustili do vytváření animovaného spotu, jenž měl oslovit děti do deseti let. Pozoruhodné je, že ho vytvářeli lidé do 25 let! Úkolu rozhodli se opět ujali grafici, kteří vybrali spot vyjadřující široký záběr toho, co čtení přináší: vzdělání, zábavu, také ochranu před nepřízní (naleznete ho na http://www.dokniznice.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=128:spot-pre-deti&catid=37:doleite).

Posledním úkolem pro soutěžící bylo vytvoření návrhu na billboard. Přesně takového, o němž jsme na začátku celého projektu snili. Přišly úžasné návrhy, porota vybrala jeden a ten... Ano, sen se podařilo uskutečnit, vítězný billboard se opravdu ocitl na vylepovacích plochách. Lidé spontánně reagovali, že je hezké vidět na billboardech jednou i něco zajímavého... A my jsme měli radost, protože byl opravdu nádherný.

Celá kampaň však soutěžemi neskončila. K propagaci jednotlivých soutěží jsme vytvořili webovou stránku i stránku na facebooku, jejichž prostřednictvím jsme zveřejňovali zajímavosti z jiných knihoven, vyslídili jsme obrázkové vtipy o čtení a knihovnách a doposud se snažíme, aby stránky žily aktivním a pestrým životem.

Kampaní získaly i knihovny. Nejen hezké propagační materiály, ale hlavně tipy na vlastní kreativní soutěže. Například Hornozemplánská knihovna ve Vranově nad Topľou inspirovaná plakáty vyhlásila vlastní soutěž, jejímž cílem je získání návrhů na vlastní trvalé propagační materiály, Městskou knihovnu v Piešťanech oslovil billboard atd. Druhým bonusem je putovní výstava složená z finálních prací kampaně, která se přesouvá tam, kde

o ni projeví zájem. Komiksy, plakáty, hudební texty a všechno ostatní tak mohou vidět uživatelé knihoven na vlastní oči.

Vtírá se jediná otázka: odkud na to vzít peníze? Je pravda, že ani nám se hned nedařilo. Podání prvního projektu dopadlo neúspěšně, proto jsme ho odložili do stolu v přesvědčení, že přijde jeho čas. A ten přišel. Nebudu konkrétní, jaký grant, jak a proč, zkrátka jde o to, že jestli máte nápad a vytrváte, jeho čas určitě nastane. Věci kolem se neustále mění, některé grantové projekty zanikají, jiné vznikají... Jisté je však to, že vůle, přesvědčení a nadšení překonají i nepřízeň. Ale to my knihovnici přeci dávno dobře víme.

(Autorka textu je zároveň spoluautorkou a spoluorganizátorkou kampaně *Do knihovny*, Slovenská národní knihovna v Martině. Kampaň byla podpořena MK SR, více o kampani na www.dokniznice.sk. Vítězné práce s komentáři poroty jsou na http://www.dokniznice.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=123:predstavujeme-vam-vitazov&catid=37:doleite).

Do češtiny přeložila **OLGA VAŠKOVÁ**

Rožmberkové v literatuře

Rok 2011 se nejen v jižních Čechách nesl ve znamení Rožmberků. Uplynulo 400 let od smrti Petra Voka, posledního mužského potomka jednoho z nejvýznamnějších českých šlechtických rodů. Jihočeská vědecká knihovna přispěla k řadě akcí konaných v rámci Rožmberského roku uspořádáním výstavy *Rožmberkové v literatuře*.

Dějiny rodu Rožmberků a osudy jeho členů inspirovaly mnoho autorů k literárnímu zpracování jak v literatuře odborné, tak i v beletrii. Rozhodli jsme se představit „rožmberskou“ literaturu z obou těchto pohledů v co největší úplnosti, především s využitím vlastních fondů a sbírek.

Výstava byla rozdělena na dvě části, první byla věnována současně i starší odborné historické literatuře. Zde byli zastoupeni čeští historikové a archiváři, například Václav Bůžek, Anna Kubíková, Alois Míka, František Kafka, František Mareš, ale i němečtí autoři, např. Matthias Pangerl, Johann Matthäus Klimesch. Zvláštní pozornost byla věnována dílu historika Jaroslava Pánka, kromě řady publikací mohli návštěvníci vidět i rukopis jeho knihy *Poslední Rožmberkové: velmoži české renesance*.

Ve druhé části výstavy byla představena beletrie, opět počínaje autory staršími (mezi jinými Adalbert Stifter, Jiří Mařánek, Václav Beneš Třebízský, Břetislav Štorm) až do současnosti (Eda Kriseová, Ludmila Vaňková, Miroslav Hule, Václav Křístek).

Krátkodobě byly vystaveny i dva staré tisky z oddělení historických fondů, které kdysi byly součástí slavné rožmberské knihovny.

Výstava byla doplněna fotokopii historických dokumentů z fondů Státního oblastního archivu v Třeboni a Státního okresního archivu v Českých Budějovicích a reprodukcemi grafik z Ottovy vlastivědné edice Čechy, zobrazujícími místa spojená s životem a působením Rožmberků.

Vernisáž výstavy proběhla 13. května 2011, osobně ji uvedl prof. Jaroslav Pánek, součástí programu vernisáže bylo vystoupení hudebního souboru Dyškanti pod vedením Martina Horyny – zazněly madrigaly a moteta z hudebních sbírek, které jsou zachyceny v katalogu rožmberské knihovny.

Foto archiv knihovny

Autorkami libreta výstavy byly Tamara Pršínová a Marie Koldová, její realizace byla podpořena dotací EU (Fond malých projektů). Výstava se setkala se značným zájmem veřejnosti, po dvojnásobném prodloužení trvala do 6. října 2011.

Zajímavou doprovodnou akcí byla přednáška historika Aleše Stejskala *Kde mnoho úředníků jest, tu taky lecjaks bejvá* na téma historických stereotypů a nových interpretací poznatků ze světa posledních Rožmberků.

Dalším počinem bylo vydání dvojjazyčné publikace *Knížka rožmberská*. Jedná se o výběr prací německy píšících autorů od 13. do počátku 20. století s rožmberskou tematikou. Kniha obsahuje německé originály textů s českými překlady Jana Mareše. Zájemci v ní najdou díla celkem jedenácti autorů (v abecedním pořadí A. F. Berger, F. Franz, Jans Enikel, R. Jordan, P. Pangerl, K. Pichlerová, F. I. Proschko, M. von Rostocil, A. Sperl von Doffern, J. Strnadt a anonymní autor ze 17. století), zastoupeny jsou historické eseje a poezie. Kniha přináší pro českého čtenáře neznámý (díla český nikdy nevyšla) a někdy i nezvyklý a provokativní pohled „z druhé strany“. Publikace není v prodejní síti, byla distribuována zdarma do knihoven a muzeí především v jižních Čechách a v městech historicky spojených s Rožmberky v ČR a Rakousku. V elektronické podobě jsou české překlady (v případě poezie i originály) začleněny do internetové knihy *Kohoutí kříž* (www.kohoutikriz.org).

IVO KAREŠ > kares@cbvk.cz

Na návštěvě v Rýmařově

Sedmým rokem pracuji ve Středočeské vědecké knihovně v Kladně a před dvěma lety jsem využil možnosti zvýšit si kvalifikaci prostřednictvím kurzu, který každoročně pořádá Národní knihovna v Praze. Díky tomu jsem poznal nové kolegy a kolegyně ze všech koutů naší vlasti, což mne posléze dovedlo k touze poznat jejich pracoviště. Při realizaci tohoto předsevzetí jsem však začal navštěvovat i knihovny mimo působnost spolužáků z Rekválifikačního knihovnického kurzu, čímž jsem objevil „knihovnu svého srdce“, do které jsem zavítal častěji, ba se dokonce drobným způsobem podílel na několika sobotních službách.

Galerie u stromu poznání

Jedná se o Městskou knihovnu Rýmařov, která má sice historii poměrně krátkou, leč rozhodně zajímavou. Její stránky se začaly psát na podzim roku 1945, kdy duchovní otcové knihovny S. Hubáček a J. Jeřábek vyhlásili anketu darů. Nejvíce knih darovali noví osídlenci spolu s Národní jednotou severomoravskou se sídlem v Olomouci. O Vánocích téhož roku byly knihy uloženy do starých skříní v měšťanské škole a započalo nepravdělné půjčování 567 knih 58 čtenářům. Následující rok se stal prvním v pravidelné činnosti knihovny, která se usídlila na radnici a půjčovala téměř čtyřem stovkám čtenářů přes 2000 svazků, dva dny v týdnu.

Od roku 1949 začala knihovna plnit funkci okresní knihovny okresu Rýmařov. Rok 1953

byl ve znamení široké osvětové činnosti knihovny ve městě a okolí. V letech 1954–1960 se hledaly nové formy práce, zvýšila se péče o malé vesnické knihovny a byl využíván bibliobus. Spolu s územní reorganizací a vytvořením okresu Bruntál se stala knihovna opět městskou, s metodickou pomocí knihovnám v okolních obcích.

V roce 1961 se knihovna přestěhovala do budovy banky na náměstí Svobody, počínaje rokem 1965 plní střediskovou funkci – pečuje o 16 obecních knihoven na Rýmařovsku a vlastní již 24 000 svazků. V roce 1967 zemřel Josef Jeřábek, knihovnický inspektor a první ředitel rýmařovské knihovny. Téhož roku do funkce ředitelky nastoupila Helena Nejedlá. Roku 1970 bylo dobudováno knihovnické středisko Rýmařov, všechny vesnické knihovny měly nový knižní fond i vybavení a řada z nich se dočkala lepších prostor. Dne 1. března 1976 byla ukončena dvouletá rekonstrukce budovy knihovny, která přinesla nové prostory pro dětskou půjčovnu, sálek pro kulturní akce, čítárnu a sklady.

Na rozdíl od 70. let, která byla ve znamení utužení centralizace střediskových knihoven v okrese, ale i racionalizace a mechanizace knihovnických prací, přinesl rok 1989 začátek poskytování knihovnických služeb bez politizace. Bohužel, zhoršená finanční situace donutila část prostor uvolnit bance a snížit stav zaměstnanců.

Oddělení pro děti

V roce 1993 zásluhou projektu *Integrovaný informační systém Okresní knihovny v Bruntále* za podpory OkÚ v Bruntále byla počítači vybavena i rýmařovská knihovna. Programová instalace umožňuje budovat databáze faktografických informací jízdních řádů, Sbírek zákonů a další. V roce 1994 proběhl konkurz firem na přístavbu a vybavení nové části knihovny, díky němuž po dokončení prací v listopadu 1998 knihovna získala samostatný vstup, halu pro výstavní i společenskou činnost a provozní zázemí. Od 1. 7. 1996 se knihovna opět stává samostatnou městskou, příspěvkovou organizací Města Rýmařov. Roku 1999 byl automatizován výpůjční proces a zpřístupněn internet, v následujícím roce prošla renovací dětská půjčovna a získala PC pro elektronický katalog a práci s dětskými výukovými CD-ROM. Roku 2001 došlo na renovaci půjčovny pro dospělé. Zároveň odešla do důchodu ředitelka Mgr. Helena Nejedlá a nahradila ji Bc. Lenka Žmolíková. Díky její laskavosti jsem měl možnost uspořádat svou první veřejnou výstavu fotografií *Rýmařov očima Rostislava Blechy*, kterou mi ve zdejší *Galerii u stromu poznání* ochotně a s nadšením nainstaloval knihovnick Martin Holouš.

Galerii ve zvýšeném přízemí opravdu zdobí onen pověstný strom, vkusně vyvedený z keramiky. Odtud se můžeme vydat po schodišti do patra, kde se nacházejí obě moderně vybavené půjčovny. Nejvíce mi k srdci přirostlo kresbami okrášlené oddělení pro děti, kde působí Martin Holouš. Právě on mne seznámil nejen s provozem, ale hlavně s nelehkou náplní práce při získávání nejmladších čtenářů a jejich postupnou výchovou až do doby dospívání. Jsou za tím skryty i desítky hodin činností odehrávajících se mimo zdi knihovny.

Ale bez významu není ani protilehlé oddělení pro dospělé, které disponuje rozsáhlým volným výběrem dokumentů a výpočetní technikou. Výhodně umístěný výpůjční pult pak umožňuje obsluhovat o sobotách obě oddělení jedním knihovníkem.

Za zmínku stojí i pěkně uspořádané internetové stránky knihovny <http://www.mekrymarov.info>, které mimo jiné nabízejí možnost virtuální prohlídky či množství akcí, které knihovna každým rokem pořádá.

Text a foto **ROSTISLAV BLECHA**

*Krásné a spokojené vánoční svátky
a celý rok 2012
naplněný zdravím, pohodou,
osobními a pracovními úspěchy
přejeme všem našim čtenářkám,
čtenářům, knihovnicím,
knihovnicům a obchodním partnerům.*

Vaše redakce časopisu Čtenář

Co najdete na webu Knihovny města Hradce Králové?

Moderní a funkční web je dnes základem dobře fungující instituce. Samozřejmě musí být i pro knihovny. A jak je na tom Knihovna města Hradce Králové? Popravdě řečeno... nic moc. Web <http://www.knihovnahk.cz/> slouží svému účelu už „nějaký pátek“ a byl vytvořený svépomocí „na kolenech“. Víme, co je špatně, ale změna musí být v tomto případě radikální a od základu. Knihovna bude mít v září příštího roku novou budovu. A s novou „šumnou“ knihovnou od architekta Davida Vávry nastane čas pro nový web.

Ale i současné webové stránky nabízejí mnoho možností jak pro uživatele, tak pro knihovny. Není nutné připomínat, že na stránkách je katalog, dětský web, oddíl pro knihovny, odkaz na facebook či možnost využít službu *Ptejte se knihovny*. To vše lze dnes považovat za samozřejmost. Co ale můžeme pokládat za služby více či méně nadstandardní, jsou databáze a bibliografie.

Každý rok vydáváme výběrové personální bibliografie, které jsou věnovány významným literárním osobnostem a vycházejí při příležitosti jejich kulatého životního výročí. Mezi nejnovějšími můžeme jmenovat personální bibliografie K. H. Máchy a K. J. Erbeny. K činnostem knihovny patří bezesporu i shromažďování informací o blízkém regionu, nás konkrétně zajímá město Hradec Králové a přilehlá oblast bývalého královéhradeckého okresu. Proto vydáváme i personální bibliografie významných regionálních osobností, jako je např. Rudolf Medek, František Ulrich, Viktor Fischl. Všechny bibliografie rozdáváme zdarma a jsou volně ke stažení na webových stránkách. Kromě bibliografií zde naleznete i různé materiály a letáky, z nichž většina vznikla na žádost našich kolegyní a kolegů, kteří je potřebovali při přípravě kulturních či vzdělávacích pořadů, ale také při doporučování knih čtenářům. Příkladem je soupis *Bibliohelp aneb První pomoc příběhem (PPP)*. Pro snadnější vyhledávání je většina našich bibliografií doplněna rejstříky.

Velmi nadstandardní službou jsou pak databáze. Kromě toho, že využíváme osvědčené, licencované databáze (např. Anopress či ASPI), vytváříme vlastní. Ty vznikly díky dlouholetému shromažďování regionálních informací. Nejstarší je databáze *Regionální osobnosti*, kterou stále aktualizujeme a doplňujeme. Obsahuje základní faktografické informace o osobnostech, které se narodily, žily, tvořily či zemřely v Hradci Králové a blízkém okolí. Databáze *Region Hradec Králové* zahrnuje záznamy knih a článků z regionálního tisku, které se tematicky vztahují k městu a okresu Hradec Králové. Doplňuje se též rozpisem regionálních sborníků a monografií. Další databáze poskytuje naše hudební knihovna, která vytváří vlastní databáze regionálních hudebních výročí a osobností. Také nabízí licencované databáze, které najdete jen v málokteré knihovně. Je to například databáze *Oxford Music Online*, jejíž hlavní součástí je *Grove Music Online*. Je základním zdrojem hudebně-historických a hudebně-teoretických informací. Databáze slouží všem, kteří potřebují získat informace především o hudebních osobnostech a dalších heslech z hudebního prostředí. Další databáze určená k poslechu klasické hudby se jmenuje *Naxos Music Library*. Obsahuje téměř 40 000 CD; měsíčně do ní přibývá kolem 500 CD současných i historických nahrávek. Mohou ji používat zájemci o klasickou hudbu, učitelé a studenti ve vzdělávacích institucích, jako jsou univerzity, konzervatoře a jiné hudební školy, včetně škol základních a středních. Pro rok 2012 připravujeme poslechovou databázi *Contemporary World Music* podávající přehled o současném reggae, worldbeatu, neo-tradiční hudbě, světové fúzi, balkánském jazzu, africkém filmu, Bollywoodu, Arab swingu či jazzu a dalších žánrech. Licencované databáze mohou naši čtenáři využívat v prostorách knihovny, ale i z domova. Stačí, když se zaregistrují v knihovně a získají příslušná hesla. Databáze, které vytváří knihovna sama, mohou využívat všichni, stačí se podívat na naše webové stránky.

Naše informace berte jako inspiraci i výhodnou nabídku, budeme totiž upřímně rádi, pokud i vám bude náš web k užítku.

KATEŘINA HUBERTOVÁ

> hubertova@knihovnahk.cz

PETRA LANDSMANNOVÁ

> landsmannova@knihovnahk.cz

Z KNIHOVEN...

Jak děti vařily v knihovně kaši

V říjnu navštívily děti z napajedelské mateřské školy Knihovnu Boženy Benešové Napajedla, do které to mají „co by kamenem dohodil“. A aby nemusely jít po obědě spát, nebo aby měly den o něco pestřejší než obvykle, připravily si pro ně knihovnice hodinu dramatické výchovy. Děti soutěžily, naslouchaly, zpívaly, prošly se trhem se zvířaty a nejrůznějším zbožím od čocky až

po koření, a hlavně vařily kaši stejně jako hlavní hrdinky pohádky *Hrnečku, vař!* Jedna část dětí obdržela nejrůznější hudební nástroje, jako jsou například lžičky, bubínky, paličky, triangl, dva golfové míčky, uzavřené skleničky s čočkou, fazolemi a rýží nebo rumba koule. Druhá skupina se chopila velikého prostěradla, které představovalo kaši.

Foto archiv knihovny

ven a zaplavila celou knihovnu, regály i knižky. Děti se svých rolí ujaly doslova s chutí a ukázaly nám, že umějí hrát i vařit jako úplní profesionálové. Na závěr dramatické hodinky dostaly za úkol vymalovat hrnečky z kypějící kaši, které vystavíme na nástěnce v chodbě před knihovnou, aby se na ně mohli přijít podívat rodiče, sourozenci i ostatní zájemci. **SVATAVA ONDŘÁŠOVÁ**

„Staronová“ služba pro rodiče s dětmi

Vzhledem k tomu, že úvalská knihovna nemá samostatné dětské oddělení, je někdy obtížné při běžné otevírací době „ukočírovat“ všechny věkové kategorie našich čtenářů. Každý čtenář chodí do knihovny s jiným cílem, a sejde-li se více dětí najednou, je rázem tiché kulturní prostředí to tam.

A tak vznikl nápad nabídnout samostatnou výpůjční dobu pro maminky (tatínky), které mají doma miminko, batole či předškoláčka. Každou první středu v měsíci je knihovna od 9.00 do 11.00 hodin otevřena pouze pro ně. K dispozici jsou hračky, zvukové knižky a ohrádka pro batolata. Knihovnice děti za-

baví a maminky mají čas v klidu vybirat knižky, začíst se, nechat si doporučit něco nového. To vše v klidu a pohodě, bez spěchu mezi kojením a bez obavy, kam dítě mezitím vyleze, spadne, odejde. A právě zavedení této výpůjční doby pro rodiče s malými dětmi nám pomáhá předcházet tomu, aby se při běžné výpůjční době v knihovně střetávali „tichomilující“ důchodci a „rozverné“ děti. Nápad vznikl již v roce 2007 a dobře fungoval přes dva roky. V současné době – pro opětný zájem ze stran maminek – se k těmto středům vracíme. A vracíme se rádi.

GABRIELA MODŘANSKÁ

Foto archiv knihovny

LETEM MEDIÁLNÍM SVĚTEM KNIHOVEN

Havlíčkův Brod (24 572 obyv.)

Jaké to je nemít střechu nad hlavou a přesto nabízet své služby, si včera vyzkoušeli pracovníci Krajské knihovny v Havlíčkově Brodě. V rámci Týdne knihoven úřadovali přímo na ulici před svým sídlem. Smyslem bylo představení vybraných služeb knihovny. Součástí byly kvízy a úkoly pro malé i velké, burza vyřazených knih, prodej knih z Edice Vysočiny aj.

(*Mladá fronta Dnes: Vysočina, 6. 10. 2011*)

Cheb (31 931 obyv.)

Městská knihovna v Chebu slaví. Nejenže uplynulo 100 let od jejího založení, ale také 65 let od chvíle, kdy byla instituce otevřena jako česká knihovna. A právě u té druhé příležitosti se v úterý 1. listopadu uskutečnila malá slavnost. V 18.30 proběhne vernisáž výstavy z děl regionálních básníků, českých ilustrátorů, literárních koláží Moniky Dřímalos aj.

(*Chebický deník, 31. 10. 2011*)

Chotoviny (1528 obyv., okres Tábor)

Přiveď svoji babičku, svého dědečka aneb Seniori čtou dětem a děti zase jim je název programu, který dnes pro zájemce připravila knihovna v Chotovínách. Na pátek si tady přichystali lampionový průvod, v němž se sejdou postavičky Václava Čtvrťka.

(*Táborský deník, 4. 10. 2011*)

Křekov (168 obyv., okres Zlín)

Už měsíc prochází Místní knihovna v Křekově na Valašskokloboucku náročnou rekonstrukcí. Od začátku října je navíc uzavřena pro čtenáře. Jedná se o kompletní opravu vstupní místnosti knihovny. Jsou v ní položeny nové podlahy a rozvody, instalovány vchodové dveře aj. Veškeré práce by měly být hotovy nejpozději v příštím týdnu, kdy by knihovna opět měla začít plně sloužit veřejnosti. Rekonstrukce budovy je financována z obecního rozpočtu a stála několik desítek tisíc korun.

(*Zlínský deník, 19. 10. 2011*)

Litvínov (28 622 obyv., okres Most)

Po dvouleté přestavbě původních prostorů se včera oficiálně pro veřejnost otevřela litvínovská knihovna. Lidé se mohli do knihovny podívat už minulý týden při Svatomichalských slavnostech. Nemohli si ale ještě půjčovat knižky a využívat naplno nových prostor, mezi kterými je například herna, studovna či počítačová učebna. Rekonstrukce staré budovy a její rozšíření přišly na více než čtyřicet milionů korun.

(*Mostecký deník, 4. 10. 2011*)

Loket (3206 obyv., okres Sokolov)

Až do konce měsíce října jsou v atriu Městské knihovny Loket vystaveny kresby a ilustrace Tomáše Chluda inspirované *Kyticí* Karla Jaromíra Erbena. Ilustrace jsou to skutečně neobvyklé, autor je totiž jedním z deseti výtvarníků, kteří se podíleli na vydání kulturní Erbenovy knihy ve formě komiksu.

(*Sokolovský deník, 7. 10. 2011*)

Planá nad Lužnicí (2995 obyv., okres Tábor)

Nově zrekonstruovaná knihovna čeká na čtenáře v Plané nad Lužnicí. Dětské oddělení a oddělení pro dospělé čtenáře jsou po čtrnácti letech opět pohromadě ve druhém poschodí budovy městského úřadu. Ruku k dotazení díla přiloží ve čtvrtek i děti. Pod akcí *Knihovnická stonožka* se totiž skrývá stěhování knih ze starých prostor do nových.

(*Táborský deník, 4. 10. 2011*)

Plzeň (164 000 obyv.)

Knihovna města Plzně letos slaví úspěchy v celorepublikových soutěžích. Čtvrté místo získala v červnu v klání Kamarádka knihovna o nejlepší veřejnou knihovnu pro děti, v minulých dnech se zase ocitla mezi šestici nejlepších městských knihoven v ČR. Knihovna města Plzně patří mezi nejstarší kulturní instituce v Plzni. Svou činnost zahájila na konci roku 1876 jako Obecná knihovna města Plzně a letos oslaví už 135. výročí.

(*Právo: Plzeňský kraj, 17. 10. 2011*)

Strážek (939 obyv., okres Žďár nad Sázavou)

Stejně jako většina obcí na Vysočině měl i Strážek na Bystřicku donedávna dvě knihovny – obecní a školní. Dnes už tam najdete jen jednu. Slouží jak dětem školou povinným, tak i široké veřejnosti a byly jí vyhrazeny nové prostory v tamní základní škole.

(*Žďárský deník, 18. 10. 2011*)

Žilina (760 obyv., okres Kladno)

Obecní knihovna v Žilině chystá v rámci projektu *Aktivní stáří s knihovnou* přednášku Dany Steinoové: „Jsou senioři, kteří si stále stěžují... na nedostatek času!“ Uskuteční se ve čtvrtek 6. října od 16 hodin v zasedací místnosti Obecního úřadu v Žilině. Účastníci se zde dozví o vzdělávání a univerzitě třetího věku, chybět nebudou ani doprovodné aktivizační programy, konkrétní nabídky vzdělávacích kurzů či trénování paměti. Vstup na přednášku je zdarma.

(*Kladenský deník, 1. 10. 2011*)

Připravila **RENÁTA SALÁTOVÁ**

DOTAZ: Co si myslíte o používání mobilů v knihovnách?

ODPOVĚĎ: „Mobil se stal neoddělitelnou částí internetu,“ přečetla jsem si právě v novinách, a proto mi připadá absurdní současná švédská debata o mobilech v knihovnách, která opět vzplanula a odehrává se hlavně na stránkách různých deníků. Jedná se o zákaz mobilů, který je v knihovnách sdělován příslušnými „milými“ značkami. Stále si ještě pamatují rozveselené knihovníky v Koreji a Japonsku a jejich odpověď na moji otázku, jestli jsou mobily dovolené v jejich knihovnách. „Když nedovolíme mobily, tak můžeme rovnou zavřít knihovny, nikdo nepřijde na místo, kde nemůže mít s sebou svůj mobil.“ V Asii by nikoho ani nenapadlo zakazovat mobily v knihovně. My ale ve Švédsku stále ještě debatujeme, jestli mobily dovolit nebo jich diskretně odstranit značkovým zákazem. Protože, jak tvrdí odpůrci mobilů v knihovně, když ji sundáme, tak tím DOVOLÍME používání mobilů, které budou rušit lidi, jež chtějí mít v knihovně ticho.

Mluvit nahlas nebo mít nahlas zvonění na mobilu tam, kde sedí mnoho lidí a studuje nebo si čte, je jenom známka nevychovanosti a neznamená to, že musíme mobily zakázat a „zdobit“ knihovnu nepřijemnými a nehezkyými piktoqramy.

Přístup k internetu a spojení (přes mobil) s přáteli a s rodinou a pocit „konstantního připojení/spojení“ je dnes skoro všude na světě vnímáno jako jedno ze základních lidských práv, možná nesmyslně, ale je to tak.

Mobil se stal symbolem informovanosti a nejnovější iPhone 4S už i mluví a odpovídá na otázky. Můžete se například zeptat na nejbližší restauraci nebo jestli bude pršet a jestli budete potřebovat deštník, a on odpoví. Najít ve vašem okolí dobrou restauraci, najít předpověď počasí a doporučit eventuálně deštník je jedna věc, ale iPhone 4S už umí odpovědět například i na existenciální otázku: „Podařilo se vám zjistit, co je smyslem života?“ a iPhone 4S odpoví: „Snažte se být milí na své okolí, nejezte příliš mnoho tučných jídel a přečtěte si čas od času dobrou knihu!!!“ (Publikováno 4. října 2011, CBSNewsOnline http://www.youtube.com/watch?v=fSp1_IBotJA)

A je to! Kdepak zakazovat mobily v knihovnách! Naopak, musíme se učit je využívat ještě víc, překlenout bariéru přístupu k elektronickým knihám, využívat i mobilů, a tím možnosti „stálého připojení k internetu“ k podporování čtení. Čtení knih, ať už elektronických, nebo papírových obohacuje, uklidňuje, vzdělává a je i podle iPhone 4S jedním ze smyslů života.

V Gävle (švédské město asi 200 km severně od Stockholmu) kombinuje městská knihovna všechny dostupné metody – sociální média, články v novinách, plakáty, přímé elektronické zprávy – se spoluprací s jinými institucemi a společnostmi k propagaci čtení. Například knihovna, místní deník a společnost Agnes von Krusenstjerna (A. von Krusenstjerna 1894–1940 byla velice kontroverzní feministická autorka, jejíž romány byly obviňovány z obscénnosti a nemorálnosti a stále jsou součástí různých debat) se podílejí na novém vydání 4000 knih zmíněné autorky, které se rozdají obyvatelům Gävle.

Ráda čtu o iniciativách podobného rázu, protože si myslím, že musíme spolupracovat po všech stránkách, aby se čtení neutopilo v přívalu všech nových aktivit a informací, které chrlí internet doslova každou vteřinu. A naopak, abychom internet, mobily, ipady nebo Kindle čtečky integrovali nejen do knihovny, ale hlavně do našeho myšlení a do všeobecného přístupu k funkci knihoven. Svět se mění a smyslem života se můžeme zabývat i při používání nových technologií.

DO ČÍSLA přispěli

● Rostislav Blecha – Středočeská vědecká knihovna v Kladně ● Ing. Aleš Brožek – Severočeská vědecká knihovna Ústí nad Labem ● Bc. Vladimíra Buchtová – Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové ● PhDr. Miroslav Bünter – Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem ● Mgr. Zdeňka Buršíková – Městská knihovna Klatovy ● Mgr. Gabriela Futová – Knížnice P. O. Hviezdoslava, Prešov ● Mgr. Hana Hendrychová – Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje ● Mgr. Jan Hloušek – Ústav sociální práce Univerzity Hradec Králové ● Anna Ježková – Městská knihovna Sušice ● Mgr. Ivo Kareš – Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích ● Ing. Jiří Mika – Středočeská vědecká knihovna v Kladně ● Klára Rozsypalová – Městská knihovna Loket ● Ing. Dana Steinová – Česká společnost pro trénování paměti a mozkový jogging, Praha ● PhDr. Vladimíra Švorcová – Středočeská vědecká knihovna v Kladně ● Milena Václavíková – Městská knihovna v Kralovicích

Zdroje jsou dostupné v Knihovně knihovnické literatury Národní knihovny ČR

V loňském roce při zahájení Evropského roku čtení se norské ministerstvo kultury rozhodlo zaměřit se na rozvoj čtenářské gramotnosti dospělých lidí v produktivním věku přímo na pracovišti. **Norská asociace knihoven ve spolupráci s Norskou konfederací odborových svazů připravily projekt zaměřený na pracovní vytížené muže s názvem *Přečtěte si mě, tati!*** Tato část populace využívá knihovny zřídka a mnoho pracujících mužů se špatnými čtenářskými dovednostmi nemůže získat odpovídající místo na současném trhu práce. Cílem projektu je motivovat zaměstnané muže ke čtení, aby byli pozitivními vzory pro své děti. Veřejné knihovny pořádají v rámci tohoto projektu přednášky o literatuře, setkání s rodiči ve školách a mnoho dalších prarodinných aktivit. Projekt také zajišťuje veřejná čtení autorů pro podniky přímo na pracovišti. Knihovníci zjistili, jak je složité vstoupit na cizí pracoviště v pracovní době a přesvědčit manažery podniků o využití pracovní doby pro účely tohoto projektu. Postupně se ovšem u většiny zapojených podniků dostavila pozitivní zpětná vazba a podpora projektu. Knihovníci připravili seznam vhodných knih, které byly distribuovány pracovníkům na služebních cestách s cílem seznámit je s nejlepšími a nejnovějšími knihami na trhu. Účelem projektu byla pochopitelně také propagace služeb knihoven neobvyklou formou a v netradičním prostředí. Většina knihoven se v celém Norsku změnila ze zaprášených půjčoven knih s přísnými knihovnicemi v moderní a elegantní veřejné budovy, které musejí bojovat o uživatele s mnoha dalšími institucemi. Projekt *Přečtěte si mě, tati!* by měl trvat čtyři roky.

(Scandinavian Public Library Quarterly – Vol. 44, No. 3/2011, s. 24–25)

Rakouská národní knihovna ve Vídni je držitelkou licence pro **hudební knihovnu Naxos**, což je největší knihovna **pro klasickou hudbu on-line**. Naxos zaznamenává klasický hudební repertoár s výjimečnými interprety a vedle této hudby nabízí i jazz, new age, folk, rock a audioknihy. Databáze obsahuje i nahrávky mnoha nezávislých klasických hudebních vydavatelství. Informace k jednotlivým nahrávkám obsahují biografie autorů i výkonných

umělců, plné seznamy skladeb, texty bookletů jednotlivých alb i recenze hudebních časopisů a kritiků. S rozsáhlými inovacemi hudebních databází zpřístupněných on-line je Naxos lídrem v oblasti digitálního šíření hudby. Zpřístupnění jednotlivých hudebních děl se může teritoriálně lišit, některé tituly nejsou k dispozici ve Spojených státech a některé nemusí být přístupné např. v Austrálii a Singapuru, protože se v těchto zemích velmi odlišují autorská práva. Hudební knihovna Naxos se od ostatních hudebních portálů liší nejen širší repertoáru, ale především kvalitou záznamu. Obsahuje kompletní katalogy předních světových vydavatelů klasické hudby, více než 55 000 CD obsahuje 790 000 skladeb od 14 000 hudebních skladatelů. Každý měsíc je doplněno více než 800 nových alb. Tuto hudební knihovnu využívá mnoho veřejných knihoven na celém světě pro své uživatele zdarma. Rakouská národní knihovna nabízí svým uživatelům přístup do databáze Naxos na http://www.onb.ac.at/kataloge/externe_datenbanken.htm. (Newsletter Österreichische Nationalbibliothek – Nr. 3, September/2011, s. 9).

Německé knihovny řeší problematiku **statusu dobrovolníků** ve veřejných knihovnách. Zastánci využívání dobrovolníků v knihovnách vidí v jejich zapojení velké obohacení služeb knihoven, ovšem odpůrci dobrovolníků upozorňují na ohrožení profesionální práce knihovny. Tento spor se vleče již řadu let a vyvolává nejen odbornou, ale i politickou diskusi o využívání dobrovolníků v neziskových organizacích. Většina knihovnické veřejnosti je přesvědčena o nutnosti zapojení dobrovolníků v souvislosti s ekonomickou krizí, ovšem je nutné řešit využití dobrovolníků bez ztráty kvality služeb knihoven. Na rozdíl od Spojených států či Japonska, kde řada dobrovolníků vykonává svoji pomoc v kulturních organizacích, není toto zapojení v Německu stále ještě příliš rozšířené. Ovšem dojem, že zapojení dobrovolníků v knihovnách je nová záležitost, je klamný! I německé knihovny využívají dobrovolníky při svých akcích a jsou zde k dispozici standardy pro dobrovolnou práci v knihovnictví. V Německu existuje i organizace, která pracuje s dobrovolníky na webu (http://www.buecherhal-len.de/aw/home/ueber_uns/~jgl/ehrenamt/). (Das Magazin der Bibliotheken in Sachsen, Jg. 4, Nr. 3/September 2011, s. 147)

Úplný přehled novinek najdete na adrese http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=09_Okn/Prirustky.htm

KNIHOVNICTVÍ

Teorie. Řízení a organizace

Bibliotечноje delo v Rossijskoj federacii : (aprel' 1953–oktjabr' 1964). Č. 1, Dokumenty i materialy / avtor-sostavitel' A. L. Divnogorcev. /Kniho­v­nictví v Ruské federaci (duben 1953–říjen 1964). Část 1. Dokumenty a materiály./ Moskva: Paškov dom, 2010. – 353 s. – (Otečestvennaja istorija bibliotечноgo dela) *Kdb 38.725*

The Frugal Librarian : thriving in tough economic times / ed. by Carol Smallwood. /Skromný knihovník : prosperující v těžkých ekonomických časech./ Chicago: American Library Association, 2011. – xi, 277 s. : il. *Kr 38.786*

Libraries for Innovation : changes in libraries and society : impact evaluation study report for 2010 / prepared and published by Martynas Mažvydas National Library of Lithuania. /Knihovny pro inovace : změny v knihovnách a ve společnosti. Studie hodnocení dopadu za rok 2010./ [Vilnius]: Martynas Mažvydas National Library of Lithuania, 2011. – 38 s. : il., grafy *Kfe 9.238/B*

Lobbyarbeit für Information Professionals : Grundlagen – Beispiele – Empfehlungen / Wolfgang Ratzek (Hrsg.). /Lobování pro informační pracovníky : základy, příklady, doporučení./ Bad Honnef: Bock +Herchen, 2010. – 288 s. : il. – (Bibliothek und Gesellschaft) *Kf 38.754*

Automatizace knihovnické a informační činnosti

COYLE, Karen. RDA Vocabularies for a Twenty-First-Century Data Environment. /Slovníky RDA pro datové prostředí 21. století./ Chicago: ALA TechSource, 2010. – 39 s., : il. – (Library Technology Reports ; vol. 46, no. 2) *Abdf 38.703*

JACQUESSON, Alain. Google Livre et le futur des bibliothèques numériques : historique du projet, techniques documentaires, alternatives et controverses. /Google Books a budoucnost digitálních knihoven. Historie, dokumentační postupy, alternativy a kontraverze./ Paris: Éd. du Cercle de la Librairie, 2010. – 223 s. : il. – (Collection bibliothèques) *OI 38.723*

Architektura knihoven

Bibliothèques d'architecture / sous la direction de Olga Medvedkova. /Architektura knihoven./ Paris: INHA, 2009. – 312 s. : il. *Aa 38.751*

Die neue Stadtbücherei : von der Idee zur Realität / Herausgeber: WBG ; Texte: Kurt Gribl ...[et al.]. /Nová Městská knihovna : od úmyslu k realitě. / Augsburg: WBG, [2010?]. – 12 s. : fot. *Aac 9.132*

Sítě knihoven

COLLINS, Samuel Gerald. Library of Walls : the Library of Congress and the contradictions of information society. /Zděná knihovna : Kongresová knihovna versus informační společnost./ Duluth: Litwin Books, 2009. – xi, 201 s. *Taa 38.740*

Evaluation of Digital Libraries : an insight into useful applications and methods / ed. by Giannis Tsakonas and Christo Papatheodorou. /Hodnocení digitálních knihoven. Pohled na užitečné aplikace a metody./ Oxford: Chandos, 2009. – xxiv, 275 s. : il. – (Chandos Information Professional Series) *Ts 38.790*

Veřejné knihovny '10. Havlíčkův Brod: Krajská knihovna Vysočiny, 2011. – 20, [7] s. příl. : barev. il., grafy, tabulky *Kq 9.225/B*

Služby knihoven

Handicap et bibliothèque / dirigé par Marie-Noëlle Andissac. – 2e édition revue et augmentée. /Handicapování a knihovna./ Paris: ABE, 2009. – 175 s. : il. – (Collection Médiathèmes ; 9) *Sbd T 218288*

MARR, Ann Christine. Serious Games : für die Informations- und Wissensvermittlung : Bibliotheken auf neuen Wegen. /Seriozní hry : pro informační a znalostní vzdělávání. Knihovny na nových cestách./ Wiesbaden: Dinges & Frick, 2010. – 154 s. : il. – (B.I.T. online – Innovativ ; Band 28) *Sdg 38.336*

KNIHOVĚDA

Gutenberg-Jahrbuch 2010. 85. Jahrgang / im Auftrag der Gutenberg-Gesellschaft herausgegeben von Stephan Füssel. /Gutenbergova ročenka 2010. Roč. 85./ Wiesbaden: Harrassowitz, 2010. – 274 s. : il. *X 38.573*

HARRIS, Lesley Ellen. Licensing Digital Content : a practical guide for librarians. – 2nd ed. /Licencování digitálního obsahu. Praktická příručka pro knihovníky./ Chicago: American Library Association, 2009. – xiii, 161 s. *Xd 38.357*

HUPTYCH, Miroslav – ŽÁČEK, Jiří. Milovníci knížek : aforismy, úvahy, verše českých a světových spisovatelů. Praha: Práh, 2010. – 221 s. : il. *Zda 38.683*

Připravila **EVA MACKOVÁ**

Logo vládně světu byl název příspěvku, který jsme otiskli v prvním čísle Čtenáře loňského roku. V širším záběru se věnoval historii a současnosti loga coby značky, která ve zkratce charakterizuje výrobek nebo činnost tak, aby se dostaly veřejnosti pod kůži... Otevřením tohoto tématu jsme chtěli zjistit, jak jsou na tom v tomto směru české knihovny nebo alespoň vyvolat zájem a zamýšlení nad tímto fenoménem. Po dvou ročnících vám teď přinášíme přehled 23 log (vycházely na třetí straně obálky) a předpokládáme, že se v budoucnu k jejich mapování vrátíme.

1. Masarykova veřejná knihovna Vsetín (1/2010)
2. Moravská zemská knihovna v Brně (1/2011)
3. Městská knihovna Jirkov (2/2010)
4. Krajská knihovna Karlovy Vary (2/2011)
5. Knihovna Jabok (3/2010)
6. Městská knihovna s regionálními funkcemi Trutnov (3/2011)
7. Městská knihovna Kopřivnice (4/2010)
8. Městská knihovna Štětí (4/2010)
9. Městská knihovna Antonína Marka Turnov (4/2011)
10. Městská knihovna Vlašim (5/2010)
11. Městská knihovna Jihlava (5/2011)
12. Městská knihovna v Praze (6/2010)
13. Městská knihovna Rokycany (6/2011)
14. Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně (7–8/2010)
15. Městská knihovna Loket (7–8/2011)
16. Městská knihovna Blansko (9/2010)
17. Knihovna Václava Štecha ve Slaném (9/2010)
18. Městská knihovna v Semilech (9/2011)
19. Městská knihovna Klatovy (10/2010)
20. Místní knihovna Podolí (10/2011)
21. Národní technická knihovna v Praze (11/2010)
22. Severočeská vědecká knihovna Ústí nad Labem (11/2011)
23. Městská knihovna Vrbo pod Pradědem (12/2010)

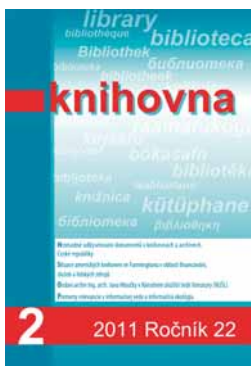

Ruský zahraniční historický archiv v Praze – provozní dokumenty (registratura)

**Sestavili Lukáš Babka, Anastasia Kopřivová,
Lidija Petruševa**

Rusko-česká publikace obsahuje inventární soupis sbírky provozních dokumentů (registratury) Ruského zahraničního historického archivu (RZHA) nyní uložených v pražské Slovanské knihovně a ve Státním archivu Ruské federace v Moskvě. RZHA existoval v letech 1923–1945 v Praze, v jednom z hlavních center ruské meziválečné emigrace. Díky složení svých sbírek se stal světově jedinečnou archivně-dokumentační institucí shromažďující archiválie, knihy a periodika k tematice ruské emigrace, ruského revolučního hnutí a vývoje Sovětského svazu. Publikované inventáře sbírek provozních dokumentů RZHA umožňují vůbec poprvé systematicky zmapovat jeho chod a osudy, slouží však rovněž jako cenné svědectví o činnosti ruské emigrace v meziválečném období.

- Národní knihovna ČR – Slovanská knihovna, Praha 2011, 1. vydání, 564 stran, (Bibliografie Slovanské knihovny, sv. 77), cena 250 Kč
- ISBN 978-80-7050-600-4

Knihovna – knihovnická revue

2011, roč. 22, č. 2

Druhé letošní číslo knihovnické revue přináší v rámci bloku recenzovaných příspěvků čtyři články: Hromadné odkyselování dokumentů v knihovnách a archívech České republiky, Situace amerických knihoven ve Farmingtonu v oblasti financování, služeb a lidských zdrojů, Osobní archiv Ing. arch. Jana Moučky v Národním úložišti šedé literatury (NUŠL) a Premeny relevancie v informačnej vede a informačná ekológia.

Nerecenzovaná část revue informuje o projektu COMMUNIA, srovnává projekty Google Books a Google Livres, představuje virtuální knihovnu

Subsaharské Afriky a nechává čtenáře podrobně nahlédnout do Knihy návštěv pražské univerzitní knihovny (1782–1958). Ve zprávě z mezinárodního kongresu IFLA 2011 je nastíněna problematika legislativy a copyrightu elektronických dokumentů. Knihovnickou revue doplňuje pravidelná recenze a novinky zahraniční knihovnické literatury, které čerpají z fondu zahraničních periodik Knihovny knihovnické literatury Národní knihovny ČR.

- Národní knihovna ČR, Praha 2011, 120 stran, cena 200 Kč
- ISSN 1801-3252

Národní knihovna
České republiky
Klementinum 190
110 00 Praha 1

OBJEDNÁVKY PUBLIKACÍ:
NK ČR, oddělení odbytu
Sodomkova 2, 102 00 Praha 10
Alena.Spackova@nkp.cz